

A

Ad-Dauha *rz. ż. geogr.* Doha; ► Katar

Adam *rz.* Adam; ▲ imię

Adolf *rz.* Adolfo; ▲ imię

adres *rz. m.* helbide

adwokat *rz. m.* abokatu; = mecenas, pełnomocnik, prawnik; ▲ zawód; ► prawo

Afryka *rz. ż. geogr.* Afrika; ▲ kontynent

Agnieszka *rz.* Ines; Aines; ▲ imię

akt **1.** *rz. m. (dokument)* akta; batzar-agiri,

bilera-agiri; eskritura **akt notarialny** nota-

rio-akta **akt urodzenia** jaiotza-agiria **spo-**

rządzić akta akta egin/idatzi/jaso; = doku-

ment **2.** *rz. m.* ekintza, egintza; egin; = czyn

3. *rz. m. (ceremonia)* ekitaldi; ospakizun **Akt**

wręczenia nagród miał miejsce w głównej

auli. Sariak emateko ekitaldia areto nagu-

sian izan zen. **4.** *rz. m. (część przedstawie-*

nia) ekitaldi, ekinaldi **Labaien opublikował**

sztuke w jednym akcie. Labaienek ekitaldi

bateko obra argitaratu zuen.; ► sztuka, teatr

5. *rz. m.* biluzi **Bardzo mu się podobały**

wszystkie te akty. Oso gogoko zituen biluzi

horiek guztiak.; ▲ fotografia, obraz, rzeźba;

► nagość, sztuka

aktor *rz. m.* aktore, antezelze, antezelari; jo-

kalari, jokatzaila **aktor teatralny** antezelari;

▲ artysta; ► film, kino, sztuka, teatr

aktualnie *przys.* gaur egun, gaur (den)

egunean, egun, orain; = obecnie, teraz; ►

aktualny, aktualizować

Akwitania *rz. ż. geogr.* Akitania

Albania *rz. ż.* Albania; ► Albańczyk, Al-

banka, albański, Tirana, Europa

Albanka *rz. ż.* albaniar; ► Albania

Albańczyk *rz. m.* albaniar; ► Albania

albański *przym.* albaniar; albaniako **język**

albański albaniera; ► Albania

ale *rz.* baina; ordea, ostera **Jestem zmęczona,**

ale szczęśliwa. Nekatuta nago, baina pozik.

Aleksander *rz.* Alexandro; ▲ imię

alfabet *rz. m.* alfabeto **alfabet fonetyczny**
alfabeto fonetikoa **alfabet łaciński** latindar
alfabetoa **alfabet Morse’a** Morse alfabetoa
Międzynarodowy Alfabet Fonetyczny Na-
zioarteko Alfabeto Fonetikoa; ► czcionka,
litera, pismo

Alfred *rz.* Alfredo; ▲ imię

Alicja *rz.* Alizia; ▲ imię

alkohol *rz. m.* alkohol; ▲ napój; ▼ piwo,
wino, wódka; ► alkoholizm

alkoholik *rz. m.* alkoholiko; ▲ nałogowiec;
► alkoholizm

alkoholizm *rz. m.* alkoholismo; ▲ nałóg;
► alkoholik

alkoholizowany *przym.* alkoholdun; ►
alkohol

alkoholowy *przym.* alkoholdun **napoje al-**
koholowe edari alkoholdunak; ► alkohol

Alzacja *rz. ż. geogr.* Alsazia; ► Francja

Ambroży *rz.* Ambrosio; ▲ imię

Ameryka *rz. ż. geogr.* Amerika **Ameryka**

Północna Ipar Amerika **Ameryka Łacińska**

Latinoamerika **Ameryka Południowa** Hego

Amerika; ▲ kontynent

amnestia *rz. ż.* amnistia; ► więzień

Amsterdam *rz. m. geogr.* Amsterdam; ►
Holandia

Andrzej *rz.* Andres; (neol.) Ander; ▲ imię

Angielka *rz. ż.* ingeles; ► Anglia

angielski *przym.* ingeles; ingalaterako **ję-**
zyk angielski ingeles; ► Anglia

Anglia *rz. ż. geogr.* Ingalterra; ► Anglik,

Angielka, angielski, Londyn, Wielka Bryta-

nia, Europa

Anglik *rz. m.* ingeles; ► Anglia

Ankara *rz. ż. geogr.* Ankara; ► Turcja

Anna *rz.* Ana; (neol.) Ane; ▲ imię

Antoni *rz.* Antonio; (neol.) Andoni; ▲ imię

Antonina *rz.* Antonia; (neol.) Andone; ▲

imię

antykoncepcja *rz. ż.* kontrazepzio, anti-

sortze; ► prezerwatywa, stosunek, HIV

arbuz *rz. m. bot. (Citrullus lanatus)* angurri,

sandia; = kawon; ▲ roślina, owoc

architekt *rz. m.* arkitekto; ▲ zawód; ► ar-

chitektura

architektoniczny *przym.* arkitektoniko
porządek architektoniczny architektura-or-
 dena **styl architektoniczny** estilo arkitekto-
 niko; ▶ architektura

architektura *rz. ż.* architektura; ▶ archi-
 tekt, architektoniczny

Argentyna *rz. ż. geogr.* Argentina; ▶ Ar-
 gentyńczyk, argentyński, Ameryka

armia *rz. ż.* armada, gudaroste; ▶ wojsko

Artur *rz.* Artur; ▲ imię

artysta *rz. m.* artista; ▲ zawód; ▼ aktor,
 malarz, pisarz, poeta, rzeźbiarz; ▶ sztuka

astrolog *rz. m.* astrologo; ▶ astrologia, ho-
 roskop

astrologia *rz. ż.* astrologia; ▶ astrolog, ho-
 roskop, zodiak

astronauta *rz. m.* astronauta; = kosmo-
 nauta; ▲ zawód; ▶ wszechświat, kosmos

astronom *rz. m.* astronomo; ▲ zawód; ▶
 astronomia

astronomia *rz. ż.* astronomia; ▲ nauka; ▶
 astronom, kosmos, wszechświat

astronomiczny **1.** *przym.* astronomiko;
 ▶ astronomia **2.** *przym. (przen.)* astronomi-
 ko, neurriz kanpoko **astronomiczne ceny**
 astronomiko prezioak, neurriz kanpoko pre-
 zioak; = wysoki

Ateny *rz. ż. geogr.* Atenas; ▶ Grecja

atrament *rz. m.* tinta; ▶ atramentowy, pió-
 ro

atramentowy *przym. inform.* tintazko,
 tinta-zurrustazko **drukarka atramentowa**
 tintazko inprimagailu, tinta-zurrustazko in-
 primagailu; ▶ atrament, drukarka

August *rz.* Augusto; ▲ imię

Aureliusz *rz.* Aurelio; ▲ imię

Australia *rz. ż. geogr.* Australia; ▲ konty-
 nent; ▶ Australijczyk, Australijka, australij-
 ski

Austria *rz. ż. geogr.* Austria; ▶ Austriak,
 austriacki, Wiedeń, Europa

Austriak *rz. m.* austriar; ▶ Austria

auto *rz. n.*; ▶ samochód

autobus *rz. m.* autobus, autokar **autobus**
miejski hiribus *Przepraszam, czy to autobus*
do Bilbao? Barkatu, hau al da Bilboko auto-
 busa?; = bus; ▲ pojazd, środek (transportu);

▶ bilet, dworzec, jechać, kierowca, podróż,
 przystanek

Azja *rz. ż. geogr.* Asia; ▲ kontynent

azot *rz. m. chem.* nitrogeno; ▲ gaz, pierwia-
 stek; ▶ powietrze

B

bałagan *rz. m.* desordena, ordenarik ez(a),
 anabasa, nahas-mahas; = bajzel, burdel,
 chaos, chlew, miesz-masz, pieprznik, rozgar-
 diasz, syf; ≠ porządek; ▶ bałaganić

bałaganić *cz.* nahasi, nahaspilatu, larda-
 skatu, mordoilotu, desordenatu; ≠ porządko-
 wać; ▶ bałagan

banan *rz. m.* banana; ▲ owoc; ▶ banano-
 wiec

bananowiec *rz. m. (musa pardisiaca)* ba-
 nanondo; ▲ drzewo; ▶ banan

Barbara *rz.* Barbara; ▲ imię

Barcelona *rz. ż. geogr.* Bartzelona; ▶ Ka-
 talonia

bardzo *przys. oso*

Bartłomiej *rz.* Bartolome; ▲ imię

batat *rz. m. bot. (Ipomoena batatas)* batata;
 ▲ roślina, warzywo

Belg *rz. m.* belgikar; ▶ Belgia

Belgia *rz. ż. geogr.* Belgika; ▶ Belg, Belgij-
 ka, belgijski, Bruksela, Europa

Belgijka *rz. ż.* belgikar; ▶ Belgia

belgijski *przym.* belgikar; belgikako; ▶
 Belgia

Belgrad *rz. m. geogr.* Belgrad; ▶ Jugosła-
 wia

Benedykt *rz.* Benedikto; ▲ imię

Berlin *rz. m.* Berlin; ▶ Niemcy

Bernard *rz.* Bernart, Bernardo; ▲ imię

Berno *rz. n. geogr.* Berna; ▶ Szwajcaria

białko **1.** *rz. n. chem.* albumina **2.** *rz. n.* zu-
 ringo; ▶ jajko

Białorusin *rz. m.* bielorrusiar; ▶ Białoruś

Białorusinka *rz. ż.* bielorrusiar; ▶ Biało-
 ruś

białoruski *przym.* bielorrusiar; bielorrusia-
 ko **język białoruski** bielorrusiera; ▶ Biało-
 ruś

Białoruś *rz. ż. geogr.* Bielorrusia; ► Białorusin, Białorusinka, białoruski, Mińsk, Europa

biały *rz. m.* zuri *Śnieg jest biały* Elurra zuria da; ≠ czarny; ▲ kolor

biblijny *przym. rel.* bibliko **papier biblijny** biblia-paper; ► Biblia

bibliofil *rz. m.* liburuzale; ► książka

bibliografia *rz. ż.* bibliografia; ► publikacja

biblioteczka *rz. ż.* liburutegi; = biblioteka; ▲ mebel; ► półka, książka

biblioteka 1. *rz. ż.* biblioteka, liburutegi; ► bibliotekarz, książka **2.** *rz. ż.* liburutegi; = biblioteczka; ▲ mebel; ► książka, półka

bibliotekarz *rz. m.* liburuzain, bibliotekari; ► biblioteka, książka

Bilbao *rz. n. geogr.* Bilbo

bilet *rz. m.* txartel, tiket **bilet autobusowy** autobus-txartela **bilet w obydwie strony** joan-etorriko txartela **wejściówka** (sarre-ra)-txartel **wizytówka** (helbide)-txartel; ► kasa, podróż, pasażer, koncert

bób *rz. m. bot.* (*Vicia faba*) baba; ▲ roślina, warzywo

bramka 1. *rz. ż.* ate; ► boisko, lodowisko **2.** *rz. ż.* gol **bramka samobójcza** norbere ateko gol, autogol; = gol; ► mecz **3.** *rz. ż. inform.* ate **bramka logiczna** ate logiko

brat *rz. m.* **brat (dla) chłopaka** anaia **brat (dla) dziewczyny** neba **bracia** anaiak **brat cioteczny** lehengusu **brat przyrodni (dla) chłopaka** anaiorde, ugazanaia **brat przyrodni (dla) dziewczyny** neborde; ≠ siostra; ▲ rodzeństwo; ► rodzina

Bratysława *rz. ż. geogr.* Bratislava; ► Słowacja

brew *rz. ż.* betile; ► oko

brokuł *rz. m.* (*Brassica oleracea* var. *botrytis italica*) brokoli; ▲ roślina, warzywo

broń *rz. ż.* arma **biała broń** arma zuri **broń palna** su-arma **chwycić za broń** arma(k) hartu **prezentować broń** armak aurkeztu; ▼ karabin, pistolet

Bruksela *rz. ż. geogr.* Brusela; ► Belgia

brukselka *rz. ż. bot.* (*Brassica oleracea* var. *gemmifera*) brusela aza; ▲ roślina, warzywo

Brygida *rz.* Brigita; ▲ imię

Brytyjczyk *rz. m.* britainiar; ► Wielka Brytania

brzoskwinia 1. *rz. m. bot.* (*Prunus persica*) mertxikondo, mertxika, muxika; ▲ roślina **2.** *rz. ż. bot.* (*owoc*) mertxika, muxika, melokotoi (w Hegoalde), tuaxa (w Iparalde); ▲ owoc

brzoza *rz. ż. bot.* urki; ▲ drzewo

Budapeszt *rz. m. geogr.* Budapest; ► Węgry

budowla *rz. ż.* eraikuntza

budynek *rz.* eraikin; = budowla; ▼ dom

budzić 1. *cz.* esnatu, iratzarri, atzarri, ernatu *Obudzę cię o ósmej rano.* Goizeko zortzietan esnatuko zaitut.; ► budzik **2.** *cz.* sortu, piztu **budzić ciekawość** jakin-mina sortu; = wywoływać

budzik *rz. m.* iratzargailu; ► budzić, czas

Bukareszt *rz. m. geogr.* Bukarest; ► Rumunia

Bułgar *rz. m.* bulgariar; ► Bułgaria

Bułgaria *rz. ż. geogr.* Bulgaria; ► Bułgar, Bułgarka, bułgarski, Sofia, Europa

Bułgarka *rz. ż.* bulgariar; ► Bułgaria

bułgarski *przym.* bulgariar; bułgariako **język bułgarski** bulgariera; ► Bułgaria

bułka *rz. ż.* (ogi-)opil; ▲ pieczywo

burak 1. *rz. m. bot.* (*Beta vulgaris*) Erremolatxa (tylko w Hegoalde), beterraba, frantses-arbi **burak cukrowy** Azukre-erremolatxa, azukre-beterraba; ▲ roślina **2.** *rz. m.* (*warzywo*) erremolatxa (tylko w Hegoalde), beterraba, frantses-arbi; ▲ warzywo **3.** *rz. m.* (*o człowieku*) ergel, tentel, inozo, tuntun, tonto, lelo, lerdo

butelka *rz. ż.* botila; botilakada *Butelka się potłukła i rozlało się wino.* Botila hautsi eta ardoa isuri zen. *Wypił butelkę cydru.* Botila sagardoa edan zuen.; ► korek

być *cz.* izan

C

cal *rz. m.* hazbete **cal kwadratowy** hazbete koadro **cal sześcienny** hazbete kubiko; ► miara

całować *cz.* Musu/laztan eman, pot egin, pot eman **całować dłoń** muin eman, muin egin; ► pocałunek

całus *rz. m.* musu, pot; = pocałunek, buziak; ► całować, usta

car *rz. m.* tsar

cząłki *rz.* azazkal-mozteko; ► paznokieć

cebula **1.** *rz. ż. bot.* (*Allium cepa*) tipula; ▲ roślina, warzywo **2.** *rz.* erraboila *Cebula hiazycynta*: hiazinto-erraboila

Cecylia *rz.* Zezilia; ▲ imię

Celestyna *rz.* Zelestina; ▲ imię

chcieć *cz.* nahi izan, gura izan *Chcesz iść do kina?* Zinera joan nahi al duzu?; ► chęć

chleb *rz. m.* ogi; ▲ jedzenie, pieczywo

chłopak *rz. m.* mutil *sympatia* mutil-lagun; = chłopiec; ≠ dziewczyna

choroba *rz. ż. med.* gaixotasun, gaitz, eritasun **chprpba bakteryjna** bakterioengatiko eritasun, gaixotasun bakteriano **choroba przenoszona drogą płciową** sexu-transmisiozko gaixotasun **choroba psychiczna** buru-eritasun, gaixotasun mental **choroba weneryczna** eritasun benereo **choroba wirusowa** birusengatiko eritasun, eritasun biriko **choroba zakaźna** infekzio-eritasun, gaixotasun infekzioso **choroba zawodowa** gaixotasun profesional, lanbide-eritasun, lanbide-gaixotasun; ≠ zdrowie; ► chorować, chory

chrom *rz. m. chem.* kromo; ▲ metal, pierwiastek; ► chromować

chromować *cz.* kromatu; ► chrom

ciało *rz. n.* gorputz **ciało ludzkie** gizakia-
ren gorputza **masa ciała** gorputzen masa; ► brzuch, głowa, noga, pierś, plecy, pupa, ręka, szyja

ciecierzyca *rz. ż. bot.* (*Cicer arietinum*) txitxirio, garbantzu; ▲ roślina, warzywo

ciężarówka *rz. ż.* kamioi; ▲ samochód

ciężki *przym.* astun, pisu, pisutsu, pisudun **metale ciężkie** metal astunak; ≠ lekki; ► ciężar

ciotka *rz. ż.* izeba, izeko; = ciocia; ≠ wuj; ► rodzina

cmentarz *rz. m.* hilerri, kanposantu *Cmentarz znajduje się za kościołem.* Hilerria elizaren gibelean da.; = nekropolia; ► śmierć, grób

co *rz. zer*

cyfra *rz. ż.* zifra, digitu; = numer; ▲ liczba; ▼ zero, jeden, dwa, trzy, cztery, pięć, sześć, siedem, osiem, dziewięć, dziesięć

cykoria *rz. ż. bot.* (*Cichorium L.*) txikoria; ▲ roślina

Cypr *rz. m. geogr.* Zipre; ► Cypryjczyk, Cypryjka, cypryjski, Nikozja, Europa

Cypryjczyk *rz. m.* zipretar; ► Cypr

Cypryjka *rz. ż.* zipretar; ► Cypr

cypryjski *przym.* zipretar; zipreko; ► Cypr

czarnoksiężnik *rz. m.* sorgin, belagile, azti; = czarodziej, magik; ► czar, magia

czarny *przym.* beltz **czarny humor** umore beltz **czarna msza** meza beltz **czarna owca** ardi galdu **czarny rynek** merkatu beltz; estraperlo (Heg.) *Chociaż szukałem czarnej dziury, granice czasu nie upadną.* Nahiz eta zulo beltza bilatu, denboraren mugak ez dira eroriko [Kortatu - Denboraren Menpe]; ≠ biały; ▲ kolor

czas *rz. m.* denbora, garai, aro **od czasu do czasu** noizean behin, noizbehinka, noiz edo noiz, aldian behin, noizik behin **czas słowneczny** eguzki-denbora **czas wolny** aisialdi, astialdi **zabijać czas** denbora jatea *Czas leczy rany* Aldi luzeak, guztia ahaztu (lit. z czasem wszystko się zapomina) *Czas utracony nigdy się nie wróci* Ardi galdua atzeman daiteke, aldi galdua berriz ez (lit. Można odnaleźć zgubioną owcę, ale nie stracony czas); ► rok, dzień, pora, chwila

czasopismo *rz. n.* egunkari, kazeta; berri-paper; = pismo, periodyk; ▼ tygodnik, miesięcznik; ► prasa

czcionka *rz. ż. inform.* letra-tipo **krój czcionki** letra-tipoaren formatu **rozmiar**

czcionki letra-taimana *Zainstaluj (nową) czcionkę*. Instalatu letra-tipo (berria); ▶ druk

Czech *rz. m.* txekiar; ▶ Czechy

Czechy *rz. n. geogr.* Txekia; ▶ Czech, Czeszka, czeski, Praga, Europa

czeluć *rz. ż.* amildegi, lezie, osin, zulo, troka; tulunbio (Ipar.)

czerwiec *rz. m.* ekain; ▲ miesiąc; ▶ rok, kalendarz, lato, data

czerwony *przym.* gorri **czerwone wino** ardo beltz *Ma czerwoną spódnicę*: Gona gorria dauka; ▲ kolor

czeski *przym.* txekiar **język czeski** txekiera; ▶ Czechy

Czeszka *rz. ż.* txekiar; ▶ Czechy

cześć 1. *rz. (przywitanie)* kaixo, epa, agur **2. rz. (pożegnanie)** agur **3. rz.** begirune, adeitahun, adei, begiramen, begiramendu, errespetu; = szacunek

czolo *rz. n.* kopeta, bekoki **na czele** aurrean, aitzinean **stawić czola** gogortu, indar egin, kontra egin **marszczyć czolo** bekaina ilundu/zimurtu; bekainak / kopeta beltzu; ▶ twarz

czosnek *rz. m. bot. (Allium sativum)* baratxuri, berakatz **czosnek niedźwiedzi (Allium ursinum)** hartz-baratxuri **czosnek winnicowy (Allium vineale)** sorgin-baratxuri; ▲ roślina, warzywo

czwartek *rz. m.* ostegun, ortzegun **flusty czwartek** ostegun gizen **Wielki Czwartek** Ostegun Santu/Saindu; ▶ dzień, tydzień

czyn *rz. m.* ekintza, egintza; egin *Każdy jest odpowiedzialny za swoje czyny*. Nor bere ekintzen erantzule da. *Bierz pod uwagę czyny; nie słowa*. Eginak kontutan hartu, ez esanak.; = akt, postępek, uczynek

C

ćwiczenie *rz. n.* ariketa; ▶ ćwiczyć

D

dach *rz. m.* teilatu **pod dachem** babespean, aterpean, estalpean; ▶ dom, komin, dachówka

Dania *rz. ż. geogr.* Danimarka; ▶ Duńczyk, Dunka, duński, Kopenhaga, Europa

dąb *rz. m. bot.* haritz; ametz; erkametz; ▲ drzewo; ▶ żołądź

deszcz *rz. m.* euri **krople deszczu** euri-tantak **kwaśny deszcz** euri azido; ▲ opad; ▶ pogoda, kropla, woda

długometrażowy *przym.* luze, metraje **film długometrażowy** film luze, metraje luze film; ≠ krótkometrażowy; ▶ film, metraż

dłoń *rz. ż.* esku; ▶ palec, ręka, ciało, pięść

długi *przym.* luze; ≠ krótki; ▶ długość

długopis *rz. m.* boligrafo; ▶ pisać

długość *rz. ż.* luzera; ▲ rozmiar; ▶ długi

dobry *przym.* on *To dobra książka*. Liburu ona da.; ≠ zły; ▶ dobro, dobroć

dom *rz. m.* etxe; ▲ budynek; ▶ dach, okno, mur

Dominik *rz.* Dominiko; Domingo; ▲ imię

Dominika *rz.* Dominika; ▲ imię

Dorota *rz.* Dorotea; ▲ imię

dotknąć *cz.*; ▶ dotykać

dotyczyć *cz.* -i egon/joan, -en gain izan, -en egitekoa izan, behatu; = tyczyć (się); ▶ dotyczący

dotyk *rz. m.* ukimen, hunkimen; ▲ zmysł; ▶ dotykać

dotykać 1. *cz.* ukitu, hunkitu *Nie dotykać!* Ez hunki!, Ez uki!; ▶ **dotyk 2. cz. (poruszyć)** hunkitu, zirrara eragin

drukarka *rz. ż. inform.* inprimagailu **drukarka atramentowa** tintazko inprimagailu, tinta-zurrustazko inprimagailu **drukarka domyślna** inprimagailu lehenetsia **drukarka laserowa** laser inprimagailu **drukarka lokalna** inprimagailu lokala **drukarka przenośna** inprimagailu eramangarri **drukarka sieciowa** sareko inprimagailua; ▶ drukować, komputer, port

drzewo *rz. n.* zuhaitz, arbola; ▲ roślina; ▼ brzoza, buk, dąb, grusza, jabłoń, palma, sosna; ► las, sad, pień, kora, drewno

drzwi *rz. n.* ate; ► otwierać, zamek, dom

Dublin *rz. m. geogr.* Dublin; ► Irlandia

Dunka *rz. ż.* Danimarkar, Daniar; ► Dania

Duńczyk *rz. m.* danimarkar, daniar; ► Dania

duński *przym.* daniar; danimarkako **język duński** daniera; ► Dania

duży *przym.* handi, sekulako, egundoko, be-realdiko; = wielki, ogromny; ≠ mały

dworzec *rz. m. trans.* geltoki; = stacja; ► pociąg, podróż, kasa

dym *rz. m.* ke; ► komin, ogień

dynamit *rz. m.* dinamita; ► nitrogliceryna

dynia *rz. ż. bot. (Cucurbita pepo)* kuia, kalabaza; ▲ roślina, warzywo

dziennik *rz. m.* egunkari; ▲ gazeta; ► pamiętnik, prasa

dziennikarz *rz. m.* kazetari **dziennikarz radiowy** irrati kazetaria **dziennikarz sportowy** kirol-kazetaria **dziennikarz telewizyjny** telebistako kazetaria; ► media

dzień *rz. m.* egun, eguraldi, aro **dzień dobry** egun on *Pochmurny dzień w stolicy* Eguraldi lainotsua hiriburuan [Fermin Muguruza]; ≠ noc; ► czas, pora

dziwny *przym.* bitxi; = niezwykły

dżungla *rz. ż.* jungla; ▲ las

E

Edmund *rz.* Edmundo; ▲ imię

Edward *rz.* Eduardo; (neol.) Edorta; ▲ imię

Edynburg *rz. m. geogr.* Edinburgh; Edinburgo; ► Szkocja

ejakulacja *rz. ż.* eiakulazio, hazi-isurtze; = wytrysk; ► sperma, orgazm

Elżbieta *rz.* Elisabet; ▲ imię

Emil *rz.* Emilio; ▲ imię

Estonia *rz. ż. geogr.* Estonia; ► Estończyk, Estonka, estoński, Tallin, Europa

Estonka *rz. ż.* estoniar; ► Estonia

Estończyk *rz. m.* estoniar; ► Estonia

estoński *przym.* estoniar; estoniako **język estoński** estoniera; ► Estonia

Eugeniusz *rz.* Eugenio; (neol.) Eukeni; ▲ imię

Europa *rz. ż.* Europa **Europa Środkowa** Erdialdeko Europa; ▲ kontynent; ► europejski, Europejszyk

europejski *przym.* Europar; Europako **Unia Europejska** Europar Batasuna; ► Europa

Ewa *rz.* Eva; ▲ imię

F

Faustyna *rz.* Faustina; ▲ imię

Feliks *rz.* Felix; (neol.) Peli; ▲ imię

Ferdynand *rz.* Fernando; ▲ imię

Filip *rz.* Filipe; ▲ imię

film *rz. m.* film; pelikula (Heg.) **film długometrażowy** film luze, metraje luzeko **film dokumentalny** zinema dokumental **film erotyczny** zinema erotiko **film krótkometrażowy** film labur, metraje laburreko **film film niemy** film mutu **film telewizyjny** telefilm; ► aktor, kino, reżyser, scenariusz

Fin *rz. m.* finlandiar; ► Finlandia

Finka *rz. ż.* finlandiar; ► Finlandia

Finlandia *rz. ż. geogr.* Finlandia; ► Fin, Finka, fiński, Helsinki, Europa

fiński *przym.* finlandiar; finlandiako **język fiński** finlandiera, suomiera; ► Finlandia

fosfor *rz. m. chem.* fosforo; ▲ niemetal, pierwiastek

fotel *rz. m.* besaulki; ▲ mebel; ► siedziec

Franciszek *rz.* Frantzisko; ▲ imię

Franciszka *rz.* Frantzisca; ▲ imię

Francja *rz. ż. geogr.* Frantzia; ► Francuz, francuski, Paryż, Europa

francuski *przym.* frantses, frantziar; frantziako **język francuski** frantses; ► Francja

Francuz *rz. m.* frantses, frantziar; ► Francja

Fryderyk *rz.* Frederiko; (neol.) Perderika; ▲ imię

frywolność *rz. ż.* arinkeria, arintasun, funsgabekeria; ▶ frywolny

frywolny *przym.* ipurtarin, lakrikun, txatxu, txolin; ▶ frywolność

G

gabinet *rz. m.* langela; ▲ pomieszczenie

gad *rz. m.* narrasti; ▲ zwierzę; ▼ jaszczurka, wąż, żółw

galeria *rz. ż.* *archit.* galeria, solairu, kortxil

galon *rz. m.* xingola, galoi, txarratel; ▶ pojemność

garaż *rz. m.* garaje; ▶ samochód

gaz *rz. m. fiz.* gas **gaz Izawiący** kepoto, gas negar-ergaile **gaz miejski** argitzeko gas, hiri-gas **gaz szlachetny** gas noble **gaz palny** gas erregai **gaz żrący** gas korrosibo; ▼ azot, tlen; ▶ gazowany

gazeta *rz. ż.* egunkari, kazeta, aldizkari; ▼ dziennik; ▶ dziennikarz, prasa

gazetnik *rz. m.* Aldizkari-gordetzeko; ▶ gazeta

gazowany *przym.* gasdun, gaseoso **woda mineralna gazowana** ur mineral gasdun; ≠ niegazowany; ▶ gaz

gdzie *rz.* non

generacja *rz. ż.* belaunaldi, gizaldi; = pokolenie; ▶ rodzina, przodek, potomek

geografia *rz. ż.* geografia; ▶ nauka, ziemia, geograf, mapa, południk, równoleżnik

geologia *rz. ż.* geologia; ▲ nauka; ▶ ziemia, geolog, tektonika

Gerard *rz.* Jerardo; ▲ imię

Gertruda *rz.* Gertrudis; ▲ imię

głodny *przym.* **być głodnym** gose izan, goseak egon, gosea izan/eduki; sabel-zorria egin, tripa-zorria egin; ≠ najedzony; ▶ głód

głowa *rz. ż.* buru **głowa państwa** estaburu; ▶ ciało, twarz, włosy, szyja

głód *rz. m.* gose **umierać z głodu** goseak hiltzen egon, goseak akabatzen egon, izugarizko gosea izan; ▶ głodny, jeść

głupi *przym.* lerdo, ergel, tentel, memelo, lelo, txepel, mozolo, inozo, babo **głupi jak but** tontolapiko, kaiku; ≠ mądry; ▶ głupota

głupota **1.** *rz. ż.* ergelkeria, kirtenkeria, zozokeria, txatxukeria; = bezmyślność; ≠ mądrość; ▶ **głupi** **2.** *rz. ż.* tontokeria, lerdokeria, lelokeria, ergelkeria, tentelkeria, tetelekeria, txepelkeria, memelokeria, mozolokeria, inozokeria; = głupstwo; ▶ głupi

godzina *rz. ż.* ordu **w dobrą godzinę** zorionez, beharrik **w złą godzinę** zorigaiztoan, zoritxarrean, ordu gaiztoan *Która jest godzina? Zer ordu da? Jest pierwsza* Ordu bata da *Jest siódma* Zazpiak dira *dziewiąta* bederztiak *piąta* *dziesięć* bostak eta hamar *Nie mam zegarka, ale będzie około szóstej.* Ez dut erlojurik, baina seiak inguru izango dira. *O której godzinie...? Zer ordutan...? o piątej* *dziesięć* bostak eta hamaretan *za pięć siódma* zazpiak bost gutxi *piąta rano* goizeko bostak *siódma wieczorem* arratsaldeko zazpiak *dru-ga w nocy* gaueko biak *Do (zobaczenia o)* *czwartej!* Laurak arte! *o drugiej* ordu bietan; ▶ czas, pora, dzień, noc, kwadrans, minuta, zegarek

gol *rz. m.* gol **gol samobójczy** norbere ateko gol, autogol; = bramka; ▶ mecz

gorczyca *rz. ż. bot.* ziape **gorczyca czarna** ziape beltz **gorczyca polna (ognicha)** basaziape; ▲ roślina, przyprawa

góra *rz. ż.* mendi **góry** mendialde **złote góry** direnak eta ez direnak

górnictwo *rz. n.* meatzaritza; ▶ górnik

górnik *rz. m.* meatzari; ▲ zawód; ▶ górnictwo, kopalnia

grad *rz. m.* txingor, kazkabar, babazuza (Ipar.); ▲ opad; ▶ lód

Grecja *rz. ż. geogr.* Grezia; ▶ Grek, Greczynka, grecki, Ateny, Europa

grecki *przym.* greko; greziako **alfabet grecki** alfabeto grekoa **język grecki (greka)** greko greziera; ▶ Grecja

grecko-rzymski *przym.* grekoerromatar; ▶ Grecja, Rzym

Greczynka *rz. ż.* greko, greziar; ▶ Grecja

Grek *rz. m.* greko, greziar; ▶ Grecja

greka *rz. ż.* greko, greziera; ▲ język; ▶ grecki

grób *rz. m.* hilobi, hobi; = mogiła; ▶ cmentarz, śmierć

grudzień *rz. m.* abendu; ▲ miesiąc; ► rok, kalendarz, zima, data

Grzegorz *rz.* Gregorio; ▲ imię

gust *rz. m.* gustu *Ma dobry gust jeśli chodzi o wybór ubrań.* Gustu ona du jantziak auke-ratzen.; = smak

Gustaw *rz.* Gustavo; ▲ imię

gwiazda *rz. ż.* izar **gwiazda Dawida** Dabiden izar **gwiazda Polarna** Iparrizar **spadająca gwiazda** izar iheskor, izar uxo; ▼ Słońce; ► konstelacja, astronomia

gwiazdozbiór *rz. m.* konstelazio, izar-multzo; = konstelacja; ► gwiazda, zodiak, astronomia

H

helikopter *rz. m.* helikoptero; = śmigłowiec; ► latać

Helsinki *rz. n. geogr.* Helsinki; ► Finlandia

Henryk *rz.* Henrike; (neol.) Endika; ▲ imię

herbata *rz. ż.* te; ▲ napój

hiacynt 1. *rz. m. bot. (Hyacinthus sp.)* hiacinto; ▲ roślina, kwiat **2.** *rz. m. geol. (minerał)* hiacinto; ▲ minerał

Hipolit *rz.* Hipolito; ▲ imię

Hiszpan *rz. m.* espainiar, espainol; ► Hiszpania

Hiszpania *rz. ż. geogr.* Espainia; ► Hiszpan, Hiszpanka, hiszpański, Madryt, Europa

hiszpański *przym.* espainiar, espainol; espainiako **język hiszpański (kastyljski)** espainiera, espainol, gaztelania; ► Hiszpania

Holandia *rz. ż. geogr.* Herbehereak; ► Holender, holenderski, Amsterdam, Europa

Holender *rz. m.* nederlander; ► Holandia **holenderski** *przym.* holandar, nederlander, herbeheretar; holandako, herbehereetako **język holenderski** nederlandera; ► Holandia

humor *rz. m.* umore, aldarte **czarny humor** umore beltz

I

i *rz.* eta

Ignacy *rz.* Ignazio; (neol.) Iñaki; ▲ imię

ile *rz.* zenbat *Ile masz lat?* Zenbat urte dituzu? *Ile kosztuje...?* Zenbat da...?

imię *rz. n.* izen **dobre imię** izen (handi), ospe (handi), hots, entzute **w imieniu... -en** izenean **w imieniu prawa** legearen izenean **w imieniu własnym** norberaren izenean **w imię Boga!** Jainkoaren izenean!; ► nazwisko

instrument 1. *rz. m. muz.* musika-tresna, instrumentu **instrument klawiszowy** teklazko instrumentu, tekla-instrumentu **instrument smyczkowy** arku-instrumentu, arkuzko instrumentu **instrument mechaniczny** instrumentu mekaniko **instrument z metalu** metalezko instrumentu **instrument z drewna** zur-instrumentu, zurezko instrumentu **instrument chromatyczny** instrumentu kromatiko **instrument strunowy** hari-instrumentu, harizko instrumentu **instrument ze stroikiem** ahodun instrumentu **instrument ze stroikiem pojedynczym** tutuerdiko instrumentu **instrument ze stroikiem podwójnym** bi tutuko instrumentu **instrument muzyczny** musika-instrumentu, musika-tresna **instrument perkusyjny** perkusio-instrumentu, perkusiozko instrumentu **instrument dęty** haizezko instrumentu, haize-instrumentu **instrument drewniany** zurezko haize-instrumentu **instrument blaszany** metalezko haize-instrumentu]; ► **muzyka, orkiestra** [[**2.** *rz. m. polit.* tresna **ISPA** aurreatxikitzeke egitura-tresna **IFOP** arrantza bideratzeko finantza-tresna; ► Unia Europejska, fundusz

Irena *rz.* Irene; ▲ imię

Irlandczyk *rz. m.* irlandar; ► Irlandia

Irlandia *rz. ż. geogr.* Irlanda; ► Irlandczyk, irlandzki, Dublin, Europa

irlandzki *przym.* irlandar; irlandako; eiretar; eireko **język irlandzki** irlandera; ► Irlandia

islam *rz. m. rel.* islam; ▲ religia; ► Koran

Islandczyk *rz. m.* islandiar; ► Islandia

Islandia *rz. ż. geogr.* Islandia; ► Islandczyk, Islandka, islandzki, Rejkiawik, Europa

Islandka *rz. ż.* islandiar; ► Islandia

islandzki *przym.* islandiar; islandziako **język islandzki** islandiera; ► Islandia

Izydor *rz.* Isidoro, Isidro; ▲ imię

J

ja *rz.* ni

jabłko *rz. n.* sagar **jabłko (kość) niezgody** liskarbide, haserrebide **zbić (stłuc) na kwaśne jabłko** jipoiutu, egurtu, astindu, epelak eman; ▲ owoc; ► jabłoń

jadalnia *rz. ż.* jantoki; ► jeść

jajko *rz. n.* arrautza **jajko na miękko** arrautza erre-arin, arrautza epel **jajko na twardo** arrautza gogortu; = jajo; ► białko, skorupka, żółtko

jajnik *rz. m. anat.* obuluteגי; ► jajowód, komórka (jajowa), owulacja

jajorodny *przym. zool.* obiparo; ≠ żyworodny; ► jajo

jajowód *rz. m. anat.* obiduktu, obulu-bide; ► jajnik, pochwa

Jakub *rz.* Jakue; (neol.) Jagoba; ▲ imię

Jan *rz.* Joan; Joanes; (neol.) Jon; ▲ imię

Janina *rz.* Joana; (neol.) Jone; ▲ imię

jarmuż *rz. m. bot. (Brassica oleracea var. acephala)* zuhain-aza, bazka-aza; ▲ roślina, warzywo

jaszczurka *rz. ż. zool.* musker; ▲ gad

jądro *rz. n. anat.* testikulu, barrabil; ► moszna, sperma, plemnik

jedzenie *rz. n.* Jan, janari, jateko, jaki; = posiłek; ► jeść

Jerzy *rz.* Jurgi; (neol.) Gorka; ▲ imię

jesień *rz. ż.* udazken, udagoien; ≠ wiosna; ▲ pora (roku)

jeść *cz.* jan **jeść śniadanie** gosaldu, barautsi **jeść ze smakiem** gogoz jan; ► jedzenie, posiłek, głód

jęczmień 1. *rz. m. biol. (Hordeum sp.)* garagar; ▲ roślina, zboże **2. rz. m. med. (choroba)** betxindor, bekatxo; ▲ choroba

język 1. *rz. m.* hizkuntza, mintzaira **grupa języków** hizkuntz talde, hizkuntza-talde **język aglutynacyjny** hizkuntza eranskari **język analityczny** hizkuntza analitiko **język docelowy** sorburu-hizkuntza **język fleksyjny** hizkuntza flexibo, hizkuntza małgukari **język literacki** hizkuntza jaso **język martwy** hizkuntza hil **język niebaskijski** erdara **język obcy** atzerriko hizkuntza, hizkuntza arrotz **język ojczysty** ama-hizkuntza **język pokrewny** hizkuntza haurride **język sztuczny** hizkuntza sintetiko **język wyjściowy** iturburu-hizkuntza **rodzina języków** hizkuntza-familia, hizkuntz familia; = mowa; ► językowy, lingwistyka **2. rz. m. anat.** mihi, mingain **mieć długi język** mihiluzea izan **mówić co komu ślina na język przyniesie** mihia lasai izan **niewyparzony język** mihi gaizto, mizto **trzymać język za zębami** ezpainak lotu **ugryźć się w język** mihia bridatu, isildu **z wywieszonym językiem** mihia zintzilik, arnasestuka; = jęzor, ozór; ► usta **3. rz. m. inform.** lengoia **język niskiego poziomu** behe-mailako lengoia **język proceduralny** prozedura-lengoia **język programowania** programazio-lengoia **język strukturalny** lengoia egituratu **język wysokiego poziomu** goi-mailako lengoia **język zorientowany obiektowo** objektuei orientatutako lengoia, objektuei zuzendutako lengoia **język zorientowany proceduralnie** prozedurari zuzendutako lengoia ||; ► informatyka, program, programowanie

Joachim *rz.* Joakim; (neol.) Jokin; ▲ imię

Józef *rz.* Josef, (neol.) Joseba; ▲ imię

judajizm *rz. m. rel.* judaismo; ▲ religia; ► synagoga

Jugosławia *rz. ż. geogr.* Jugoslavia; ► Jugosłowianin, Jugosłowianka, jugosłowiański, Belgrad, Europa

Jugosłowianin *rz. m.* jugoslaviar; ► Jugosławia

Jugosłowianka *rz. ż.* jugoslaviar; ► Jugosławia

jugosłowiański *przym.* jugoslaviar; jugoslaviako; ► Jugosławia

Julia *rz.* Julia; ▲ imię

Julian *rz.* Julian; (neol.) Julen; ▲ imię

Justyna *rz.* Justina; ▲ imię

justro *przys.* bihar [(do jutra bihar arte; ≠ wczoraj; ► czas, dzień, przeszłość

już *przys.* dagoeneko, honezkero, ja(da), jadanik; engoitik; ≠ jeszcze

K

kac *rz. m.* biharamun, bestondo, aje *Ježeli za dužo wypijesz, jutro będziesz mieć kaca.* Asko edaten baduzu bihar ajea izango duzu.; ► alkohol

kafejka *rz. ż.* kafetegi, kafe-etxe; = kawiarnia; ► kawa

kaktus *rz. m. bot.* kaktus; ▲ roślina; ▼ opuncja

kalafior *rz. m. (Brassica oleracea var. botrytis)* azalore; ▲ roślina, warzywo

Kamil *rz.* Kamilo; ▲ imię

kapelusz *rz. m.* kapela, txapel, kapelu; ► kapelusznik

kapelusznik *rz. m.* kapelugin; ► kapelusz

kapusta *rz. ż. bot. (Brassica oleracea)* aza *kapusta głowiasta* buru-aza *kapusta brukselska (brukselka)* brusela aza *kapusta liściasta (jarmuż)* zuhain-aza, bazka-aza *kapusta czerwona* aza gorri; ▲ roślina, warzywo

kara *rz. ż.* zigor, zigorketa, zigorraldi, zehapen, zentzagarri *kara śmierci* heriotza-zigor; ≠ nagroda; ► karać

karabin *rz. m.* fusil *karabin maszynowy* metrailadore; ▲ broń

karać *cz.* zigortu, zehatu, punitu; ≠ nagradzać; ► kara

karczoch *rz. m. bot. (Cynara scolymus)* Orburu, alkatxofa (w Hegoalde), artixot (w Iparalde) *karczoch hiszpański (kard, Cynara cardunculus)* baratze-kardu; ▲ roślina, warzywo

Karol *rz.* Karlos; Xarles; ▲ imię

Karolina *rz.* Karlota; Xarlota; ▲ imię

kartka *rz. ż.* orri *Ta książka ma bardzo grube kartki.* Liburu honek oso orri lodiak ditu.;

► papier, strona

karygodny *przym.* zigogarrri, zehagarrri; ► kara

kasłać *cz.* eztul egin *Kasłał całą noc.* Gau guztian eztul egin du.; ► kaszel

kaszel *rz. m.* eztul *atak kaszlu* eztulaldi; ► kasłać

kaszelec *cz.*; ► kasłać

Katalonia *rz. ż. geogr.* Katalunia; ► Katalończyk, kataloński, Barcelona, Europa

kataloński *przym.* katalan; kataluniako **język kataloński** katalan; ► Katalonia

katar *rz. m.* hotzeri, katarro, burutik beherako, erramazko, marranta, mafrundi; ► nos, przeziębienie

Katar *rz. m. geogr.* Qatar; ► Katarczyk, Katarcka, katarski, Ad-Dauha, Azja

katar *rz. m. rel.* kataro, albitar; = albigenś

Katarczyk *rz. m.* qatartar; ► Katar

Katarka *rz. ż.* qatartar; ► Katar

katarski *przym.* qatartar; qatarko; ► Katar

Katarzyna *rz.* Katalina; ▲ imię

kawa *rz. ż.* kafe *kawa z mlekiem* kafesne; ▲ napój

kawiarnia *rz. ż.* kafetegi, kafe-etxe; = kafejka; ► kawa

kawon *rz. m. bot.*; ► arbuź

Kazimierz *rz.* Kasimiro; ▲ imię

kąpiel *rz. ż.* bainu; ► kąpać

kąt 1. *rz. m.* zoko, zokondo, bazter; = róg 2.

rz. m. mat. angelu **kąt dopelniający** angelu osagarri **kąt ostry** angelu zorrotz **kąt prosty** angelu zuzena **kąt rozwarty** angelu kamuts; ► stopień, minuta, sekunda, kątomierz

kątomierz *rz. m. mat.* angelu-garraiaigailu; ► kąt

kątowy *przym. fiz.* angeluar **prędkość kątowa** abiadura angeluar; ► kąt

kciuk *rz. m.* hatz lodi, erpuru, eri potots, eri handi; ▲ palec; ► dłoń

kichać *cz.* usin egin, doministiku egin; ► kichnięcie

kichnąć *cz.*; ► kichać

kichnięcie *rz. n.* usin, doministiku; ► kichać

kierowca *rz. m.* gidari, txofer; ▲ zawód; ► pojazd, prawo (jazdy)

kinematografia *rz. ż.* zinematografia; ▲ sztuka; ► film, kino

kino *rz. n.* (*budynek*) zinema, zinemagintza; zine (Heg.); ► film, kinematografia

kiosk *rz. m.* kiosko; ► prasa

Kiszyniów *rz. m. geogr.* Chisinau; ► Mołdawia

Klara *rz.* Klara; Argia; ▲ imię

klawiatura *rz. ż. inform.* teklatu, klabier
klawiatura numeryczna (NumPad) zenbakizko teklatu
klawiatura alfanumeryczna teklatu alfanumeriko
skrót klawiaturowy laster-tekla
klawiatura elektroniczna klabier elektroniko, teklatu elektroniko
układ klawiatury teklatu-diseinua ||; ► komputer

Klemens *rz.* Klemente; ▲ imię

klepsydra *rz. ż.* harea-erloju; ▲ zegar; ► czas, piasek

klon *rz. m. bot.* astigar, ihar; ▲ drzewo

Klotylda *rz.* Klotilde; ▲ imię

klucz *rz. m.* giltza; gako (Ipar.) ||klucz francuski giltza zabalgarri, giltza ingeles pod kluczem giltzapean
słowo klucz gako hitz
Zapomniałem kluczy z domu. Etxean ahaztu ditut giltzak.

kobieta *rz. ż.* emakume; emakumezko; ≠ mężczyzna; ▲ człowiek

koc *rz. m.* burusi, tapaki; manta (Heg.)

kochać *cz.* maitatu, maite ukan, lastandu
Kocham Cię. Maite zaitut.; ► miłość

kolanko *rz. n.* ukondo

kolano *rz. n. anat.* belaua; [przednia część] belauburu; ► noga

kolarstwo *rz. n.* txirridularitza, ziklismo; ► sport, kolarz, rower, tor (kolarski)

kolor *rz. m.* kolore
gama kolorów kolore-sorta
Podoba mi się ten kolor. Kolore hau gustukoa dut.; = barwa; ▼ biały, czarny, czerwony, niebieski, zielony, żółty

kołdra *rz. ż.* estalki, ohazal, ohe-estalki; ▲ pościel; ► spać

komin *rz. m.* tximinia, kebide, tximini hodi; ► piec, dym, dach

komórka 1. *rz. ż. biol.* zelula
komórka jajowa zelula arrautza, obozelula; ► tkanka
2. *rz. ż.* telefono mugikor, telefono zelular, eskuko telefono, sakelako telefono, telefono eramangarria; = telefon (komórkowy)

komputer *rz. m.* ordenagailu
komputer osobisty ordenagailu pertsonal
komputer przenośny ordenagailu eramangarria; ► informatyka, program, internet, monitor, procesor, klawiatura

kondom *rz. m.* kondoi, preserbatibo; = prezerwatywa; ► antykoncepcja, stosunek, seks

Konstanty *rz.* Konstantino; ▲ imię

konstelacja *rz. ż. astron.* konstelazio, izar-multzo; = gwiazdozbiór; ► gwiazda

kontynent *rz. m. geogr.* kontinente; ▼ Afryka, Ameryka, Antarktyda, Australia, Azja, Europa

koń *rz. m.* zaldi; ▲ ssak

kopalnia *rz. ż.* meategi, meatoki, meatze; ► górnik

Kopenhaga *rz. ż. geogr.* Kopenhage; ► Dania

koper *rz. m. bot.* (*Anethum graveolens*) aneta, ezamihilu
koper włoski (fenkuł włoski, Foeniculum vulgare) mihilu
koper morski (Crithmum maritimum) itsas mihilu; ▲ roślina

korek 1. *rz. m.* kortxo (Heg.), buxon (Ipar.); tapoi, tapotz, tapagailu; ► butelka, korkociąg
2. *rz. m.* (auto-)ilarak
Spóźniłem się, bo na drodze był korek. Berandu heldu naiz errepidean auto-ilarak zeudelako.; ► droga, samochód, ulica

korkociąg *rz. m.* kortxo-kentzeko; ► korek, wino

koszny *przym.* hezur-; ► kość

kościół *rz. m.* eliza
Cmentarz znajduje się za kościołem. Hilerria elizaren gibelean da.; ▲ budynek, świątynia

kość 1. *rz. ż.* hezur
kość niezgody liskarbi-de, haserrebi-de
kość ogonowa ipurtxuntzur, ipurkonkor, ipurtezur, ipurtrangaka, uzkorno
kość słoniowa boli, marfil; ► koszny
2. *rz. ż.* dado, txotx; ▲ gra, hazard
3. *rz. ż. inform.* txip; = chip, układ scalony; ► informatyka

kot *rz. m. zool.* katu **kocur (samiec)** katar
kot syjamski katu siamdar; ▲ ssak, zwie-
rzę; ▼ żbik

kran *rz. m.* txorrota, dutxulu, iturri, kanila;
► kurek, woda

krew *rz. ż.* odol **zimna krew** lasaitasun, pat-
xada, odol hotz; ► krwawy, zakrwawiony

krewny *rz. m.* ahaide, senide, senitarteko,
haurride **bliski krewny** ahaide hurbil, aha-
ide hurko, ahaide hurren, ahaide handi **da-
leki krewny** ahaide txiki, urruneko ahaide,
ahaide kutsu, izter-lehengusu; ► pokrewień-
stwo, rodzina

krowa *rz. ż.* behi; ▲ ssak; ► mleko

król *rz. m.* errege **Król jest najważniejszą fi-
gurą w szachach.** Erregea xake-jokoko pieza
garrantzitsuen da.; ▲ monarcha, władca

królowa *rz. ż.* erregina

krótki *przym.* labur, motz; ≠ długi

krótkometrażowy *przym.* labur, metraje
laburreko **film krótkometrażowy** film labur,
metraje laburreko film; ≠ długometrażowy;
► film, metraż

krótkowłosy *przym.* ilemotz; ≠ długowło-
sy; ► włos

Krystyna *rz.* Kristina; ▲ imię

krzesło *rz. n.* aulki, jarleku, eserleku, eser-
toki, kadira **krzesło elektryczne** aulki elek-
tryko; ▲ mebel; ► siedzicie

Krzysztof *rz.* Kristobal; ▲ imię

krzyż *rz. m.* gurutze **krzyż maltański** mal-
tako gurutze **uczynić znak krzyża (prze-
żegnać (się))** zeinatu, aitaren egin **złamany
krzyż (swastyka)** gamma-gurutze, esbastika
znak krzyża gurutzearen seinale; ► krzyżo-
wy

Ksawery *rz.* Xabier; ▲ imię

książka *rz. ż.* liburu; = księga; ▲ publika-
cja; ► autor, tytuł, biblioteka, księgarnia,
wydawnictwo

księgarnia *rz. ż.* liburu-denda; ▲ sklep; ►
książka, księgarz

księgarz *rz. m.* Liburu-saltzaile; ▲ sprze-
dawca; ► księgarnia, książka

księżyc *rz. m.* Ilargi **zaćmienie księżycy**
ilargi-eklipse **pierwsza kwadra Księżycy**
ilgora **ostatnia kwadra Księżycy** ilbehera;

= miesiąc; ▲ satelita; ► wszechświat, niebo,
noc, pełnia, nów

kuchenka *rz. ż.* sukalde **kuchenka elek-
tryczna** sukalde elektrikoa; ► sprzęt
(AGD)

kuchnia **1.** *rz. ż.* sukalde, ezkaratz; ▲ po-
mieszczenie; ► dom **2.** *rz. ż.* (*sztuka*) sukal-
daritza; ► gotować, jeść

kukurydza **1.** *rz. ż. bot. (Zea mays)* arto;
▲ roślina, zboże **2.** *rz. (ziarno)* arto, artale,
artagarau, arto-bihi

kultura *rz. ż.* kultura

kuter *rz. m.* arrantza-ontzi; = statek rybacki;
▲ statek, łódź; ► rybak, wybołństwo, ryba

kwiecień *rz. m.* apiril; ▲ miesiąc; ► rok,
kalendarz, wiosna, data

L

las *rz. m.* baso, oihan **Zgubił się w lesie.** Ba-
soan galdu zen.; ▼ džungla, puszcza, tajga,
tundra; ► drzewo

lato *rz. n.* uda, udara; udaldi, udate; ≠ zima;
▲ pora (roku); ► rok, wakacje

lebiodka *rz. ż. bot. (Origanum sp.)* **lebiod-
ka pospolita (oregano, Origanum vulgare)**
oregano **lebiodka majeranek (majeranek
ogrodowy, Origanum majorana)** mendaro;
▲ roślina, przyprawa

lenistwo *rz. n.* nagitasun, alfertasun, nagi;
nagikeria, alferkeria; ► leń, leniwy, leniwie

Leon *rz.* Leon; ▲ imię

Liechtenstein *rz. m. geogr.* Liechtenste-
in; ► Vaduz, Europa

lipiec *rz. m.* uztaile; ▲ miesiąc; ► rok, kalen-
darz, lato, data

lis *rz. m.* azeri; ▲ ssak

list *rz. m.* eskutitz, gutun; ► koperta, listo-
nosz, poczta, znaczek

listonosz *rz. m.* postari; ▲ zawód; ► list,
poczta

listopad *rz. m.* azaro; ▲ miesiąc; ► rok,
kalendarz, jesień, data

litera *rz. ż.* letra **mała litera** minuskula, letra
xehe **wielka litera** maiuskula, letra larri; ►
alfabet, czcionka

Litwa *rz. ż. geogr.* Lituania; ► Litwin, Litwinka, litewski, Wilno, Europa

Lizbona *rz. ż. geogr.* Lisboa; ► Portugalia

Londyn *rz. m. geogr.* Londres; ► Anglia, Wielka Brytania

Lotaryngia *rz. ż. geogr.* Lorrena; ► Francja

lotnisko *rz. n.* aireportu; aerodromo; ► samolot

lubić *cz.* gustatu, atsegin/laket/gogoko/gustuko/maite izan; ederretsi *Bardzo lubię chodzić po górach.* Mendian ibiltzea oso gogo-koa dut.

Lublana *rz. ż. geogr.* Ljubljana; ► Słowenia

Lucjan *rz.* Luziano; ▲ imię

Ludwik *rz.* Luis; (neol.) Koldo; (neol.) Kol-dobika; ▲ imię

Luksemburczyk *rz. m.* luxenburgotar; ► Luksemburg

Luksemburg *rz. m. geogr.* Luxemburgo; ► Luksemburczyk, Luksemburka, luksemburski, Europa

Luksemburka *rz. ż.* luxenburgotar; ► Luksemburg

luksemburski *przym.* luxembugar, luxenburgotar; luxemburgeko, luxenburgoko; ► Luksemburg

lutyl *rz. m.* otsail; ▲ miesiąc; ► rok, kalendarz, zima, data

Ł

łacina *rz. ż.* latin *łacina klasyczna* latin klasiko *łacina ludowa* latin arrunt; ▲ język; ► Rzym

łaciński *przym.* latindar; latinetiko, latinezko *alfabet łaciński* alfabeto erromatarra *język łaciński (łacina)* latin; ► Rzym

ładny *przym.* polit, eder *Bardzo ładny dom sobie kupiłeś.* Oso polita da erosi duzun etxea.; ≠ brzydki

łazienka *rz. ż.* bainugela; ▲ pomieszczenie; ► dom, kąpać, kąpiel, prysznic, wanna

łechtaczka *rz. ż. anat.* klitori; ► srom

łokieć *rz. m. anat.* ukondo; ► ręka

Łotewka *rz. ż.* letoniar; = Łotyszka; ► Łotwa

łotewski *przym.* letoniar; letoniako **język łotewski** letoniera; ► Łotwa

Łotwa *rz. ż. geogr.* Letonia; ► Łotysz, Łotyszka, łotewski, Ryga, Europa

Łotysz *rz. m.* letoniar; ► Łotwa

Łotyszka *rz. ż.* letoniar; = Łotewka; ► Łotwa

łóżko *rz. n.* ohe; ohatze (Ipar.); ▲ mebel; ► pościel, spać

Łucja *rz.* Luzia; ▲ imię

Łukasz *rz.* Lukas; ▲ imię

łyżeczka *rz. ż.* koilaratxokada; ▲ sztuciec

łyżka *rz. ż.* koilara; ▲ sztuciec

M

Macedonia *rz. ż. geogr.* Mazedonia; ► Macedończyk, Macedonka, macedoński, Skopje, Europa

Macedonka *rz. ż.* mazedoniar; ► Macedonia

Macedończyk *rz. m.* mazedoniar; ► Macedonia

macedoński *przym.* mazedoniar; mazedoniako **język macedoński** mazedoniera; ► Macedonia

macica *rz. ż. anat.* umetoki, utero **szyjka macicy** umetoki-lepo, utero-lepo, uteroaren lepo; ► ciąża

Madryt *rz. ż. geogr.* Madril; ► Hiszpania

Magdalena *rz.* Magdalena; ▲ imię

maj *rz. m.* maiatz; ▲ miesiąc; ► rok, kalendarz, wiosna, data

majeranek *rz. m. bot.;* ► lebiodka

majonez *rz. m.* maionesa; ▲ sos

Malta *rz. ż. geogr.* Malta; ► Maltańczyk, Maltanka, maltański, Valletta, Europa

Maltanka *rz. ż.* maltar; ► Malta

Maltańczyk *rz. m.* maltar; ► Malta

maltański *przym.* maltatar; maltako **język maltański** maltera **krzyż maltański** maltako gurutze; ► Malta

Małgorzata *rz.* Margarita; ▲ imię

mały *przym.* txiki *Ta koszula jest na ciebie za mała.* Alkandora hori txikiegia da zuretzat.; ≠ duży; ► rozmiar

małżeństwo *rz. n.* ezkontza; ► mąż, żona

mama *rz. ż.* amatxo, ama; = matka, mamusia; ≠ tata; ▲ rodzic, przodek; ► rodzina

mapa *rz. ż.* mapa **mapa fizyczna** mapa fisko **mapa historyczna** mapa historiko **mapa lingwistyczna** hizkuntz mapa, mapa lingwistiko **mapa polityczna** mapa politiko **mapa świata** mapamundi, munduko mapa; ► geografia, świat, plan

Marceli *rz.* Martzelo; (neol.) Markel; ▲ imię

marchew *rz. ż. bot. (Daucus carota)* [uprawna] azenario, [rosnąca dziko] mandaperrexil; ▲ roślina, warzywo

Marcin *rz.* Martin; Martie; ▲ imię

Marek *rz.* Marko; ▲ imię

Maria *rz.* Maria; (neol.) Miren; ▲ imię

Marian *rz.* Mariano; ▲ imię

Marsylia *rz. ż. geogr.* Marseilla; ► Francja

marzec *rz. m.* martxo; ▲ miesiąc; ► rok, kalendarz, wiosna, data

masło *rz. n.* gurin; ▲ tłuszcz

Mateusz *rz.* Mateo; ▲ imię

matka *rz. ż.* ama **matka chrzestna** ama ponteko, amabitxi, ama besoetako; = mama, mamusia; ≠ ojciec; ▲ rodzic, przodek; ► rodzina

Matylda *rz.* Matilde; ▲ imię

Maurycy *rz.* Maurizio; ▲ imię

mąż *rz. m.* gizon, senar; ≠ żona; ▲ mężczyzna; ► małżeństwo, rodzina

mebel *rz. m.* altzari; ▼ fotel, krzesło, łóżko, stół, szafa; ► meblować

meblować *cz.* altzariz jantzi/hornitu; ► mebel

mechanik *rz. m.* mekaniko; ▲ zawód; ► mechanika, naprawa

mechanika *rz. ż. fiz.* mekanika **mechanika kwantowa** mekanika kuantikoa; ▲ nauka; ► mechanizm

mechanizm *rz. m.* mekanismo; ► mechanika, mechaniczny, mechanik

meczet *rz. m.* meskita (Heg.); moskea (Ipar.); ▲ świątynia; ► islam

metal *rz. m.* chem. metal **metale ciężkie** metal astunak **metal szlachetny** metal noble; ▲ pierwiastek; ▼ srebro, złoto, żelazo

miasto *rz. n.* hiri, herri; ≠ wieś; ▼ stolica; ► aglomeracja

miauczeń *cz.* miauka ari izan, miau egin, marraka egin, marrakatu; ► miauczenie, miau, kot

miauczenie *rz. n.* marraka, miau; ► miauczeń, miau, kot

Michał *rz.* Mikel; ▲ imię

miesiąc *rz.* hil **raz na miesiąc** hilean behin; ▼ styczeń, luty, marzec, kwiecień, maj, czerwiec, lipiec, sierpień, wrzesień, październik, listopad, grudzień; ► czas, rok, tydzień, dzień

mieszkanie *rz. n.* apartamentu; ► mieszkać

Mikołaj *rz.* Nikolas; (neol.) Nikola; ▲ imię

miłość *rz. ż.* maitasun, amodio, onginahi; ▲ uczucie; ► kochać

minuta 1. *rz. ż.* minutu; = chwila, moment; ► czas, godzina **2.** *rz. ż. mat.* minutu; ► ką, stopień, sekunda

Mińsk *rz. m. geogr.* Minsk; ► Białoruś

mleko *rz. n.* esne **kawa z mlekiem** kafesne; ▲ napój

młody *przym.* gazte; ≠ stary; ► młodość

mogiła *rz. ż.* hilobi, hobi; = grób; ► cmentarz, śmierć

Mojżesz *rz.* Moises; ▲ imię

Mołdawia *rz. ż. geogr.* Moldavia; ► Mołdavianin, Mołdavianka, mołdawski, Kiszyniów, Europa

Mołdavianin *rz. m.* moldaviar; ► Mołdawia

Mołdavianka *rz. ż.* moldaviar; ► Mołdawia

mołdawski *przym.* moldaviar; moldavia-ko; ► Mołdawia

Monakijczyk *rz. m.* monakoar; ► Monako

Monakijka *rz. ż.* monakoar; ► Monako

Monako *rz. n. geogr.* Monako; ► Monakijczyk, Monakijka, monakijski, Europa

morze *rz. n.* itsaso **morze śródlądowe** itsasoan, itsas zabalean; itsasoan barrena, itsas zabalera(nty) **Morze Adriatyckie** (Itsaso) Adriatikoa **Morze Arabskie** Arabiako Itsaso; Omango Itsasoa **Morze Bałtyckie** (Itsaso) Baltikoa **Morze Czarne** Itsaso Beltza **Morze Czerwone** Itsaso Gorria **Morze Jońskie** (Itsaso) Jonikoa **Morze Kantabryjskie** Kantauri Itsasoa **Morze Martwe** Itsaso Hila **Morze Omańskie** Omango Itsasoa **Morze Północne** Ipar Itsasoa **Morze Śródziemne** Mediterraneo Itsasoa **Morze Żółte** Itsaso Horia; ► woda, plaża

Moskwa *rz. ż. geogr.* Mosku; ► Rosja

most *rz. m.* zubi **most powietrzny** aire-zubi **most wiszący** zubi eseki **most zwodzony** zubi altxagarri; ▲ budowla; ► rzeka

moszna *rz. ż. eskroto;* ► prącie, jądro

motyl *rz. m. zool.* tximeleta; ▲ owad

motylek 1. *rz. m. (śruba)* tximeleta; ▲ śruba **2.** *rz. m.* tximeleta *Lubi pływać motylkiem.* Tximeleta-eran igeri egitea gustatzen zaio.; ► pływać

mówić *cz.* hitz egin, mintzatu, berba egin, mintzo izan; ≠ milczeć; ► mowa

msza *rz. ż. rel.* meza **czarna msza** meza beltz **odprawiać mszę** meza eman/esan; ▲ nabożeństwo; ► kościół

Murcja *rz. ż. geogr.* Murtzia

musztarda *rz. ż.* ziape; *mustarda* (Ipar.); *mostaza* (Heg.); ▲ przyprawa; ► gorczyca

mżawka *rz. ż.* zirimiri, eurizirin, (euri-)lanbro, (euri-)langar; ▲ opad; ► mżyć, pogoda

N

nadgarstek *rz. m.* eskumutur; ► dłoń, ręka, ciało

nagi 1. *przym. (osoba)* biluz, biluzi, biluzgorri, larru bizirik, larrugorri, larrugorrian, gorri, tipil, tipilgorri *Znalezione ich nagich i zziębniętych.* Larrugorrian eta hotzak uzkur-tuta aurkitu zituzten.; = goły, obnażony, rozebrany; ≠ ubrany; ► nagość **2.** *przym.* Biluzi(k), gorri, soil, garbal **nagie drzewo** zuhaitz garbala **3.** *przym. (fig.)* argi (eta gar-

bi); ageri(an), nabarmen *Wyjawił nam nagą prawdę.* Argi eta garbi kontatu zigun egia.

nagość *rz. ż.* biluztasun, bipiltasun, larrugorritasun; ► akt, nagi

nalóg *rz. m.* bizio, grina txar/gaizto, aje *Ma tylko jeden nalóg - pali.* Bizio bakarra du, erretzea.; = uzależnienie; ▼ alkoholizm

napletek *rz. m. anat.* prepuzio; ► obrzezanie, żołądź

napój *rz.* edari; = picie; ▼ alkohol, herbata, kawa, mleko, woda; ► pić, pragnienie

naród *rz. m.* herri, nazio **narody świata** munduko herriak; = nacja, lud; ► narodowość, narodowy

narzędzie *rz. n.* tresna, erreminta **narzędzie chirurgiczne** tresna kirurgiko, kirurgia-tresna, kirurgi tresna; = przyrząd, instrument

nekropolia *rz. ż.* nekropoli; = cmentarz; ► śmierć, grób

Nicea *rz. ż. geogr.* Niza; ► Francja

nie *przys. ez;* ≠ tak

niebieski *przym.* urdin *Mam niebieskie oczy:* Begi urdinak daukat; ▲ kolor

niedziela *rz.* igande **Niedziela Palmowa** Erramu-igande, Erramu-egun, Erramu-domeka; ► dzień, tydzień, weekend

niegazowany *przym.* gasgabe **woda mineralna niegazowana** ur mineral gasgabe; ≠ gazowany

nieletni *przym.* adingabe(ko), adinez txiki, adin txikiko; = niepełnoletni, niedojrzały, młody; ≠ pełnoletni, dorosły; ► nieletniość

Niemcy *rz. m.* Alemania; ► Niemiec, Berlin, Europa

Niemiec *rz. m.* alemaniar, aleman; ► Niemcy

niemiecki *przym.* aleman, alemaniar; alemaniako **język niemiecki** aleman; ► Niemcy

nienawidzić *cz.* gorrotatu, gorroto izan, -i aihar izan, -i herra izan, higuindu; ► nienawiść

nienawiść *rz. ż.* gorroto, herra, aiherkunde, higuin, hegigoa; ≠ miłość; ▲ uczucie; ► nienawidzić

niepełnoletni *przym.* adingabe(ko), adinez txiki, adin txikiko; = nieletni, niedojrzały, młody; ≠ pełnoletni, dorosły; ▶ niepełnoletność

niepodległość *rz. ż.* independentzia; = wolność

niepodległy *przym.* independente, burujabe, mendekotasunik/menpekotasunik gabe; aske; = niezależny; ▶ niepodległość

niezależność *rz. ż.* independentzia, burujabetasun, mendekotasunik/menpekotasunik ez(a); askatasun; eskukotasun *Swoją matkę zawsze podziwiałem za niezależność w podejmowaniu decyzji.* Miresgarria iruditu izan zait beti gure amak erabakiak hartzeko duen mendekotasunik eza.; ≠ zależność

niezależny 1. *przym.* independente, burujabe, mendekotasunik/menpekotasunik gabe; aske **kino niezależne** zinema independentea; ≠ zależny; ▶ **niezależność 2.** *przym. mat.* aske **zmienna niezależna** aldagai askea; ≠ zależny; ▶ zależność

nieznany *przym.* ezezagun **nieznany żołnierz** soldadu ezezaguna; = nieznajomy; ≠ znany, sławny

Nikozja *rz. ż. geogr.* Nikosia; ▶ Cypr

nitrogliceryna *rz. ż. chem.* nitroglicerina; ▶ dynamit

noc *rz. ż.* gau; arrats, iluntze, ilunabar *Jest druga w nocy* Gaueko biak dira; ≠ dzień; ▶ czas, pora, północ

noga *rz. ż.* hanka **dać nogę** ihes egin, hanka egin, alde egin, itzuri **do góry nogami** hankaz gora, azpikoz gora, nahas-mahas **wstać lewą nogą** ezkerretik jaiki; ▶ ciało, kolano, stopa

Norweg *rz. m.* norvegiar; ▶ Norwegia

Norwegia *rz. ż. geogr.* Norvegia; ▶ Norweg, Norweżka, norweski, Oslo, Europa

norweski *przym.* norvegiar; norvegiako **język norweski** norvegiara; ▶ Norwegia

Norweżka *rz. ż.* norvegiar; ▶ Norwegia

nos *rz. m.* sudur; ▶ głowa, twarz, węch

nowy *przym.* berri **Nowy Świat** Mundu Berri **Nowy Testament** Itun Berri **Kupilem nowy samochód.** Kotxe berria erosi dut.; ≠ stary; ▶ nowość

nożyce *rz.* aiztur

nożyczki *rz.* guraize, artazi

noż *rz. m.* ganibet, aizto; ▲ sztuciec

O

obecnie *przys.* gaur egun, gaur (den) egunean, egun, orain; = aktualnie, teraz

obojczyk *rz. m. anat.* klabikula, lepautzai; ▲ kość

obrus *rz. m.* mahai-zapi, mahai-oihal, zamau, dafaïla; ▶ stół

obrzezać *cz.;* ▶ obrzezywać

obrzezanie *rz. n. med.* erdainkuntza, zir-kunzizio; ▲ zabieg; ▶ napletek, obrzezywać

obrzezywać *cz. med.* erdaindu, ingurebaki, zirkunzidatu; ▶ obrzezanie

obudzić *cz.;* ▶ budzić

ocet *rz. m.* ozpin

odpowiadać 1. *cz.* erantzun; ≠ pytać; ▶ odpowiedź **2.** *cz. (za coś)* erantzule izan, ardura izan, arduradun izan; ▶ odpowiedzialność

odpowiedzialność *rz.* erantzukizun, ardura, erantzunbear; ▶ odpowiadać (za coś), odpowiedzialny

odpowiedzialny 1. *przym.* arduratsu, arduradun, artatsu; ≠ nieodpowiedzialny; ▶ odpowiedzialność **2.** *rz. m.* erantzule, arduradun; ▶ odpowiedzialność

odpowiedzieć *cz.;* ▶ odpowiadać

odpowieź *rz. ż.* erantzun; ≠ pytanie; ▶ odpowiadać

ogień *rz. m.* su **ognia!** sua!; tiro! **na wolnym ogniu** su motelean, su geldian, su geldoan, su txikian **otworzyć ogień** tiro egin *dolewać oliwy do ognia* ihesi doan zakurrari buztanean su ematea; ≠ woda; ▲ żywiol; ▶ płonąć, pożar, dym

ogórek *rz. m. bot. (Cucumis sativus)* luzoker, pepino (tylko w Hegoalde); ▲ roślina, warzywo

ogród *rz. m.* lorategi **ogród botaniczny** lorategi botaniko; ▶ roślina, kwiat

ojciec *rz. m.* aita **ojciec** chrzestny aitabitxi, aita besoetako, aita ponteko, aitajaun, ugazaita **ojciec rodziny** familiako aita **Ojcie Nasz** Aitagure; = tata, tatuś; ≠ matka; ▲ rodzic, przodek; ► rodzina

okno *rz. n.* leiho **okno wystawowe** erakusle-ihio; ► dom, mieszkanie, szyba

oko *rz.* begi **kluc w oczu** nabarmena izan, nabaria izan, bistan izan, begi-bistan egon, begi-bistakoa izan **na oko** iritzira, aliritzira **nie spuszczać czegoś (kogoś) z oka** zerbaiti (norbaiti) begirik ez kendu **oko w sieci** sarearen begia **puszczać oko** begi-keina egin **rzucić okiem** begiz jo, begia bota **oko w oko** begiz begi **stracić z oczu** begien bistatik ezkutatu/alde egin **w gnieniu oka** instant batean, berehala; oso azkar; begien hetsi-irekian, begien itxi-ireki *Sprzedawca może mieć jedno oko, kupującemu i sto nie byłoby za wiele* Begi bat aski du saldunak, ehun ez ditu sobera erostunak *Pragnienie sięga tak daleko jak oczy* Begiak noraino, nahia haraino *Czego oczy nie widzą tego sercu nie żal* Begietatik urruti, bihotzetik urruti (lit. daleko od oczu, daleko od serca); ► wzrok, twarz, głowa, rzęsa, brew, powieka, źrenica

okręt *rz.* ontzi, itsasontzi **okręt wojenny** gerraontzi; = statek; ► kapitan, morze

olej *rz. m.* olio **olej bawelniany** kotoi-olio **olej napędowy** gasolio **olej roślinny** landare-olio **olej rycynowy (olej rącznikowy)** errizino-olio **olej rzepakowy** koltza-olio **olej słonecznikowy** ekilore-olio **olej sojowy** soja-olio

oliwa *rz. ż.* olio **oliwa z oliwek** oliba-olio; ▲ tłuszc

ołów 1. *rz. m. chem.* berun, plomu **benzyna bezolowiowa** berunik gabeko gasolina; ▲ metal, pierwiastek **2. rz. m. (kula)** bala; = kula, pocisk; ► strzelać

ołówek *rz. m.* lapitz, arkatz; ► rysować, pisać

opad *rz. m.* prezipitazio; ▼ deszcz, grad, śnieg; ► pogoda

opuncja *rz. ż. bot.* opuntia; ▲ kaktus, roślina

oregano *rz. n. bot.;* ► lebiodka

orgazm *rz. m.* orgasmo; ► seks

Oslo *rz. n. geogr.* Oslo; ► Norwegia

osolić *cz.;* ► solić

ostatni *rz.* azken, azkeneko, atzen, hondar; ≠ pierwszy

otwierać *cz.* ireki, zabaldu; ≠ zamykać

otworzyć *cz.;* ► otwierać

owies *rz. m. bot. (Avena sativa)* olo **owies gluchy (owiesek, Avena fatua)** Olo gaizto, olo zoro; ▲ roślina

owoc *rz. m.* fruitu, fruta, igali; ▼ banan, gruszka, jabłko, śliwka, truskawka; ► owocowy, owocny, pestka

owulacja *rz. ż. biol.* obulazio; ► owulować, komórka (jajowa)

owulować *cz. biol.* obulatu; ► owulacja, komórka (jajowa)

ozon *rz. m. chem.* ozono; ▲ gaz, tlen

P

palec *rz. m.* mały palec hatz txiki **palec serdeczny** hatz nagi, hatz-eraztuneko, eraztun-hatz, eraztun-eri **palec u ręki** hatz **palec u nogi** behatz **palec wskazujący** hatz erakusle; ▼ kciuk; ► paznokieć, dłoń, stopa, ręka, noga, ciało

palma *rz. ż. bot.* palmondo; ▲ drzewo

papier *rz. m.* paper **papier biblijny** biblia-paper **papier maché** harri-kartoi **papier pakowy** biltzeko paper **papier toaletowy** komuneko papera **podajnik papieru** paper-erretilu; ► kartka, papiernictwo

papieros *rz. m.* zigarreta *Poproszę o paczkę papierosów.* Zigarreta paket bat nahi dut. *Skończyły mi się papierosy, możesz mnie poczęstować jednym?* Zigarretak bukatu zaizkit: bat ematen didazu?; = fajka; ► tytoń, palić, nałóg, zapalniczka

papież *rz. m. rel.* aita santu/saindu; ▲ duchowny; ► kler, kościół, pontyfikat, Watykan

parostatek *rz. m.* lurrunontzi, bapore; = parowiec; ▲ statek; ► para, morze

parowiec *rz. m.* lurrunontzi, bapore; = parostatek; ▲ statek; ► para, morze

Paryż *rz. m.* Paris; ► Francja
Paweł *rz.* Paulo; ▲ imię
paznokcie *rz. m.* azazkal obgryzać paznokcie azazkalak jan; ► palec, dłoń, stopa
październik *rz. m.* urri; ▲ miesiąc; ► rok, kalendarz, jesień, data
piach *rz. m.* harea, hondar; = piasek
piasek *rz. m.* harea, hondar **ruchome piaski** harea mugikor **ziarno/ziarenko piasku** harea-pikorra; = piach; ► plaża, pustynia, ziarno
piątek *rz. m.* Ostiral, ortzirale **Wielki Piątek** Ostiral Santu/Saindu, barikurtze; ► dzień, tydzień
pić *cz.* edan **pić alkohol** edan; zurrut egin, zurrutari eman, zurrutean ibili; ► napój
piec 1. *rz. m.* labe **piec gazowy** gasezko labe **2.** *cz.* erre; egosi *Piekarz piecze chleb.* Okinak erretzen du ogia.
pieczywo *rz. n.* ogi; ▼ bułka, chleb; ► piekarnia
piekarnia *rz. ż.* okindegi; ► piekarz, pieczywo
piekarz *rz. m.* okin, ogidun; ▲ zawód; ► piekarnia, piec
pieprz *rz. m.* piperbeltz **pieprz biały** piperbeltz zuri **pieprz czarny** piperbeltz beltz **pieprz zielony** piperbeltz berde; ▲ przyprawa; ► pieprzny, pieprzyć, pieprzniczka
pieprzniczka *rz. ż.* piper-ontzi; ► pieprz
pieprzny 1. *przym.* min; ► pieprz **2.** *przym.* gordin, lizun, zantar *Nie opowiadaj pieprznych kawałów.* Ez ezazu txiste lizunik kontatu.; = nieprzyzwoity, pikantny, sprośny
pieprzyć *cz.* ondu, gozatu, piperretzatu; ▲ przyprawiać; ► pieprz
pierwszy *rz.* lehen; ≠ ostatni
pietruszka *rz. ż. bot. (Petroselinum crispum)* perrexil; ▲ roślina, warzywo
piękno *rz. n.* edertasun; ► piękny, piękność
piękność *rz. ż.* eder; ► piękno
piękny *przym.* eder; = śliczny, ładny; ≠ brzydki; ► piękno
pięta *rz. ż. anat.* orpo; ► stopa
piksel *rz. m. inform.* pixel

Piotr *rz.* Petri; (Ipar.) Piarres; (neol.) Kepa; ▲ imię
pióro 1. *rz. n.* luma, idazluma; ► pisać, atrament **2.** *rz. n.* luma, hegats; ► ptak
pismo 1. *rz. n. (pisanie)* idazte, idazketa; ► alfabet **2.** *rz. n. (styl pisania)* idazkera *Trudno odczytać twoje pismo.* Zure idazkera ez da ulertzen.; ► pisać
Pismo *rz. n. rel. (Święte)* Eskritura (Santu), Idazteun; ► Biblia, Testament
pismo 1. *rz. n. (periodyk)* egunkari, kazeta; berrpaper; = czasopismo, periodyk; ▼ tygodnik, miesięcznik; ► praca **2.** *rz. n. (dokument)* eskritura; = akt
pistolet *rz. m.* pistola **pistolet maszynowy** metrailadore; ▲ broń
piwiarnia *rz. ż.* garagardotegi; ► piwo
piwo *rz. n.* garagardo, zerbeza (Heg.), biera (Ipar.); ▲ napój, alkohol; ► piwiarnia
plaża *rz. ż.* hondartza; ► morze, piasek
plemnik *rz. m. biol.* espermatozoide, espermatozoo; ► sperma, zapłodnienie
pleć *rz. ż.* sexu
pocałować *cz.;* ► całować
pocalunek *rz. m.* musu, pot **pocalunek w rękę** muin; = całus, buziak; ► całować, usta
pochwa 1. *rz. ż.* zorro *Schowal miecz do pochwy.* Ezpata zorroan sartu zuen. **2.** *rz. ż. anat.* bagina; ► jajowód, macica, srom
pociąg 1. *rz. m. trans.* tren **pociąg ekspresowy** tren espres **pociąg pospieszny** tren laster *Pociąg jedzie sto kilometrów na godzinę* Trena ehun kilometro orduko doa; ► podróż, dworzec, odjazd, przyjazd, bilet, maszynista, konduktor, lokomotywa, wagon, tor **2.** *rz. m.* grina, zaletasun, joera, jaugin, aiher, jaidura; = tendencja, skłonność, inklinacja
poczęcie *rz. n. biol.* sortze, sorkuntza **niepokalane poczęcie** sortze garbi, sorkunde garbi; ► zapłodnienie, antykoncepcja, plemnik, komórka (jajowa)
poczta 1. *rz. ż. (urząd)* postetxe **2.** *rz. ż. (korespondencja)* posta; = korespondencja; ► list, paczka
pocztówka *rz. ż.* posta-txartel; postal (Heg.) *Wyślę ci pocztówkę z Rzymu.* Postala

bidaliko dizut Erromatik.; = kartka (poczto-
wa); ► korespondencja, poczta

pod przys. azpian **pod ziemią** lur azpian; ≠
nad

podróż *rz. ż.* bidaia **podróż poślubna** eztei-
bidaia; = wycieczka; ► środek (transportu)

poduszka *rz. ż.* burko, kuxin; ▲ pościel;
► łóżko

pogoda *rz. ż.* eguraldi, egurats, denbora,
giro **prognoza pogody** eguraldiaren iragar-
pena *Jutro będzie ładna pogoda.* Bihar egu-
raldi ona izango dugu.; ► klimat, meteorolo-
gia

pojutrze przys. etzi; ≠ przedwczoraj; ►
czas, dzień, przyszłość

pokolenie *rz. n.* belaunaldi, gizaldi; = ge-
neracja; ► rodzina, przodek, potomek

pokój 1. *rz. m.* (pomieszczenie) gela; ▲ po-
mieszczenie; ► dom **2.** *rz. m.* bake **Partner-
stwo dla Pokoju** Bakearen Aldeko Elkartea
(BAE); ≠ wojna; ► pokojowy

pokrewieństwo *rz. n.* ahaidetasun, se-
nidetasun, senikera, ahaiko, ahaidego, hur-
kotasun **stopień pokrewieństwa** ahaideta-
sun-maila; ► krewny, rodzina

Polak *rz. m.* Poloniar, Poloniako; ► Polska,
polski

politeizm *rz. m. rel.* politeismo; ▲ religia;
► bóg

Polka *rz. ż.* poloniar; ► Polska

polka *rz. ż.* polka; ▲ taniec

Polska *rz. ż.* Polonia; ▲ państwo; ► Euro-
pa, Warszawa, Kraków, Łódź

polski *przym.* poloniar; poloniako **język**
polski poloniera; ► Polska

pomidor *rz. m. bot.* (*Lycopersicon esculen-
tum*) tomate; ▲ roślina, warzywo

pomieszczenie *rz. n.* gela; ▼ kuchnia,
łazienka, pokój, sypialnia; ► dom

poniedziałek *rz. m.* astelehen; ► dzień,
tydzień

ponownie *przys.* berriz, berriro; = znów,
znów

por *rz. m. bot.* (*Allium porrum*) porru; ▲ ro-
ślina, warzywo

pora *rz. ż.* urtaro **pora roku** urte-sasoi; ►
rok

port 1. *rz. m.* portu, kai; ► statek, morze **2.**
rz. m. inform. ataka; ► komputer

Portugalczyk *rz. m.* portugees; ► Portu-
galia

Portugalia *rz. ż. geogr.* Portugal; ► Portu-
galczyk, portugalski, Lizbona, Europa

portugalski *przym.* portugaldar, portugees;
portugalgo **język portugalski** portugees, por-
tugalera; ► Portugalia

porządek 1. *rz. m.* ordena **porządek**
wszechświata unibertsoaren ordena; = ład;
≠ bałagan; ► porządkować **2.** *rz. m.* ordena,
segida, hurrenkerera **porządek alfabetyczny**
alfabeto-ordena; = kolejność **3.** *rz. archit.*
ordena **porządek architektoniczny** arkitek-
tura-ordena **porządek dorycki** dorian orde-
na **porządek joński** joniar ordena **porządek**
koryncki korintoar ordena

posag *rz. m.* ezkonsari; ► małżeństwo

posiłek *rz. m.* Jan, janari, jateko, jaki; ▼
śniadanie, obiad, kolacja

posolić *cz.*; ► solić

pościel *rz. ż.* ohe-jantzi, oheko arropa; ▼
kołdra, poduszka, prześcieradło; ► łóżko

pośladek *rz. m. anat.* ipurmami, ipurma-
zela

potomek *rz. m.* ondoko, ondorengo; ≠
przodek; ▼ córka, syn, wnuk; ► rodzina,
pokolenie

powiedzieć *cz.* esan, erran

powietrze *rz. n.* aire; ▲ żywioł; ► azot,
tlen

pozwalać *cz.* baimena eman, baimendu,
utzi, laga; ≠ zabraniać, zakazywać; ► po-
zwolenie

pozwolić *cz.*; ► pozwalać

pożar *rz. m.* sute **pożar lasu** baso-sute
alarm przeciwpożarowy suteen aurkako
alarma; ► płonąć, podpalać, spalać, pogo-
rzelisko, strażak

półka *rz. ż.* apalategi; ▲ mebel

północ *rz. ż. geogr.* ipar, iparralde; ≠ połu-
dnie; ▲ strona (świata); ► świat

Praga *rz. ż. geogr.* Praga; ► Czecho

pragnienie *rz. n.* egarri **Ślone posiłki po-
wodują pragnienie.** Janari gaziek egarria
ematen dute.; ► napój, pić

prącie *rz. n. anat.* zakil; = członek, penis; ► moszna, żołądź

prezerwatywa *rz. ż.* preserbatibo, kondoi; = kondom; ► antykoncepcja, stosunek, seks

proso 1. *rz. n. bot. (Panicum miliaceum)* artatxiki, arto; ▲ roślina, zboże **2.** *rz. n. bot. (nasiona)* artatxiki

prysznic *rz. m.* dutxa **brać prysznic** dutxa hartu; ► łazienka

przecznica *rz. ż.* zeharbide, zeharkale; ibilbide; ▲ ulica; ► skrzyżowanie

przedwczoraj *przys.* herenegun; ≠ pojutrze; ► dzień, czas, wczoraj

przemysł *rz. m. ekon.* industria; -gintza **przemysł ciężki** industria arin **przemysł lekki** industria astun **przemysł papierniczy** papergintza, paper-industria **przemysł spożywczy** elikagaigintza, elikagai-industria, janari-industria **przemysł tekstylny** ehunkien industria; ► gospodarka, przemysłowy, przemysłowiec, uprzemysłowienie

przemysłowy *przym. ekon.* industrial; industri(a)- **produkcja przemysłowa** industria-ekoizpen, industri ekoizpen, produkzio industrial **rewolucja przemysłowa** industria-iraultza **spirytus przemysłowy** alkohol industrial **strefa przemysłowa** industrialde; ► przemysł

przestronny *przym.* zabal; ≠ ciasny

prześcieradło *rz. n.* maindire, izara; mi-hise (lpar.); ▲ pościel; ► łóżko

przodek *rz. m.* arbaso, asaba,URREKO, aurretiko, antzinako; ≠ potomek; ▼ dziad, pradziad; ► rodzina, pokolenie, historia

przyjaciel *rz. m.* lagun, adiskide; = sojusznik; ≠ wróg; ► przyjaźń, przyjaźnić się

przyjaźń *rz. ż.* adiskidetasun, adiskidantza; ▲ uczucie; ► przyjaciel

przyjemność *rz. ż.* atsegin **z ogromną przyjemnością** atsegin handiz; ► przyjemny

przyrząd *rz. m.* tresna **przyrząd kontrolny** kontrol-tresna **przyrząd elektryczny** tresna elektriko **wrażliwość przyrządu** tresna baten sentikortasun **przyrząd meteorologicz-**

ny tresna meteorologiko]; = instrument, narzędzie, aparat, środek

pszenica *rz. ż. bot. (Triticum sp.)* gari [[pszenica zwyczajna gaingari, galbera, galtzuri **pszenica twarda (makaronowa, durum)** galmotz; ▲ roślina, zboże

publikacja *rz. ż.* argitalpen, agerkari, aldizkari; ▼ książka; ► publikować, wydawnictwo, bibliografia

pustynia *rz. ż.* basamortu, mortu, desertu, eremu; ► piasek, oaza, karawana

puszcza *rz. ż.* oihan birjina; ▲ las

pytać *cz.* galdetu, galde egin, itaundu; ≠ odpowiadać; ► pytanie

pytanie *rz. n.* galdera, galde, itaun, galdeki-zun; ≠ odpowiedź; ► pytać

R

radio *rz. n.* irrati

raj *rz. m. rel.* paradisu **raj na ziemi** lurreko paradisu

Rajmund *rz.* Ramon, Erramun; ▲ imię

ramię *rz. n. anat.* besaburu **wzruszyć ramionami** bizkarrari eragin, soina goratu, sorbalda jaso/altxatu **z ramienia...** -en ordez; -en izenean **Z ramienia partii.** Alderdien ordez.; ► ręka

Rejkiawik *rz. m. geogr.* Reykjavik; ► Islandia

religia *rz. ż.* erlijio; ▼ buddyzm, chrześcijaństwo, islam, judaizm; ► bóg, wiara, religijny

remiza *rz. ż.* suhiltzaile-etxe; ► strażak

reżyser *rz. m.* zinemagile; ▲ zawód; ► film, kinematografia, reżyseria

ręcznie *przys.* eskuz; ► ręczny, ręka

ręcznik *rz. m.* eskuoihal, eskuzapi, xukadera, toalla; ► wycierac

ręczny *przym.* eskuzko; esku- **hamulec ręczny** esku-freno, esku-balazta; ► ręka

ręka *rz. ż.* beso **mieć szczęśliwą rękę** Esku ona izan; trebea/antzesua/iaioa izan **od ręki** Berehala, segidan, segituan **pod ręką** Esku- ra, eskueran, eskumenean, eskuar, irispidean, helmenean, helbidean; bertan; eskuan

prosić o rękę (Ezkontzeko) mandatu egin, ezkontzaz galde egin, ezkontzeko eskatu **z pierwszej (drugiej) ręki** lehen (bigarren) eskuko **z założonymi rękami** Antxumeak saltzen ari izan, antxume egon; besoak uztarturik/gurutaturik egon; ► ciało, dłoń, łokieć, nadgarstek, ramię

Robert *rz.* Roberto; ▲ imię

rodak *rz. m.* herrikide

rodzeństwo *rz. n.* anai-arrebak, neba-arrebak; ▼ brat, siostra; ► rodzina

rodzina **1.** *rz. ż.* familia, sendi, senitarte; ► pokolenie, pokrewieństwo, potomek, przodek **2.** *rz. ż.* familia **rodzina języków** hizkuntz familia **3.** *rz. ż. biol.* familia

rok *rz. m.* urte **rok akademicki** ikasurte **rok przestępny** bisurte **rok szkolny** ikasurte **rok świetlny** argi-urte *W 1984 roku* 1984. urtean; ► czas, miesiąc

rondo **1.** *rz. n.* biribilgune *Przy wjeździe do miasta znajduje się rondo.* Herriko sarreran biribilgunea dago.; ▲ skrzyżowanie **2.** *rz. n.* hegal; ► kapelusz

Rosja *rz. ż. geogr.* Errusia; ► Rosjanin, rosyjski, Moskwa, Azja, Europa

Rosjanin *rz. m.* errusiar; ► Rosja

rosyjski *przym.* errusiar; errusiako **język rosyjski** errusiera; ► Rosja

roszada *rz. ż.* endroke; ► szachy

roślina *rz. ż.* landare; ▼ drzewo, krzew, kwiat

rozczarowanie *rz. n.* desengainu, desilusio, kamusada; = zawód; ► rozczarowywać, rozczarowany

rozmawiać *cz.* hizketan aritu, mintzatu, berba egin, berbetan jardun, solas egin, solastatu, elekatu; = dyskutować; ► rozmowa

Róża *rz.* Arroza; ▲ imię

Rumun *rz. m.* errumaniar; ► Rumunia

Rumunia *rz. ż. geogr.* Errumania; ► Rumun, rumuński, Bukareszt, Europa

rumuński *rz.* errumaniar; errumaniako **język rumuński** errumaniera; ► Rumunia

rybak *rz. m.* arrantzale, arrantzari, arrainkari; ▲ zawód; ► kuter, morze, ryba, rybołówstwo

Ryga *rz. ż. geogr.* Riga; ► Łotwa

Ryszard *rz.* Rikardo; ▲ imię

ryż *rz. m. bot.* (*Oryza sativa*) arroz, irris **ryż na mleku** arroz-esne; ▲ roślina, zboże

rzeka *rz. ż.* ibai; ► woda, most

rzęsa *rz. ż.* betile; ► oko

Rzym *rz. m. geogr.* Erroma; ► Rzymianin, rzymski, Włochy

rzymski *rz.* erromatar; erromako **cyfry rzymskie** zifra/zenbaki erromatarrak **imperium rzymskie** erromatar Inperioa; = łaciński; ► Rzym

S

salon *rz. m.* egongela; ▲ pomieszczenie; ► dom

sałata *rz. ż. bot.* (*Lactuca sativa*) uraza, let-xuga **sałata morska (zielenica, Ulva lactuca)** itsas uraza; ▲ roślina

samobój *rz. m.* norbere ateko gol, autogol; ▲ gol

samobójca *rz. m.* suizida, buru-hiltzaile, buru-eraille; ► samobójstwo

samobójczy *przym.* suizida **samobójczy gol (samobójcza bramka)** norbere ateko gol, autogol; ► samobójstwo

samobójczyni *rz. ż.* suizida, buru-hiltzaille, buru-eraille; ► samobójstwo

samobójstwo *rz. n.* suizidio, buru-hiltze, buru-hilketa **popelnić samobójstwo** nork bere burua hil, suizidatu, nork bere buruaz beste egin; ► samobójca, samobójczyni, samobójczy, śmierć

samochód *rz.* automobil, auto; beribil **samochód pułapka** bonba-auto; = auto; ▲ maszyna, środek (transportu); ► droga, garaż, parking), kierowca, stacja (benzynowa, obsługi), garaż, parking, myjnia, wypadek, paliwo

samolot *rz. m.* hegazkin; aireko, abioi **samolot cysterna** hegazkin inude **samolot myśliwski** ehiza-hegazkin **samolot odrzutowy** erreakzio-hegazkin; ▲ maszyna, środek (transportu); ▼ bombowiec, myśliwiec, odrzutowiec; ► lotnisko, bilet, pasażer, podróż, pilot

sanskryt *rz. m.* sanskrito; ► język

satelita *rz. m.* satelite; ▼ księżyc; ► wszechświat, kosmos

scena 1. *rz. ż.* (*miejsce w teatrze*) eszena, agertoki, jokaleku *Aktor pozdrowił publiczność ze sceny.* Aktoreak ikuslea agurtu zitu-en eszenatik.; ► aktor, sztuka, teatr **2.** *rz. ż.* (*część aktu, filmu*) eszena, agerraldi *Dzisiaj będą kręcić scenę w pociągu.* Gaur treneko eszena filmatuko dute. *W drugiej scenie pierwszego aktu pojawia się służąca.* Lehen ekitaldiko bigarren agerraldian neskamea agertzen da.; ► akt, film, kino, sztuka, teatr **3.** *rz. ż.* (*obraz*) erakusketa, erakustaldi, agerraldi; ikuskizun; = obraz, widok **4.** *rz. ż.* (*fig.*) agertoki *Na scenie politycznej pojawił się dwa lata temu.* Orain dela bi urte azaldu zen agertoki politikoan.

sedes *rz. m.* komun-ontzi; ► ubikacja

sekret *rz. m.* sekretu; isileko, isilmandatu, isil-gorde; = tajemnica

sekunda *rz. ż.* segundo; = chwila, moment; ► czas

seler *rz. m. bot.* (*Apium graveolens*) apio, perrexil heze; ▲ roślina, warzywo

serce *rz. n.* bihotz **mieć dobre serce** bihotz onekoa izan, bihozbera izan **serce dzwonu** mihi; ► krew

Sergiusz *rz.* Sergio; ▲ imię

siarka *rz. ż. chem.* sufre; ▲ niemetall, pierwiastek

sierpień *rz. m.* abuztu; ▲ miesiąc; ► rok, kalendarz, lato, data

siostra *rz. ż.* **siostra (dla) dziewczyny** ahizpa **siostra (dla) chłopaka** arrebba **siostra cioteczna** lehengusu, lehengusina **siostra przyrodnia (dla) dziewczyny** ahizpaorde, ahizpatzako, ugazahizpa **siostra przyrodnia (dla) chłopaka** arrebbaorde, arrebbaizun, uga-zarrebba; ≠ brat; ▲ rodzeństwo; ► rodzina

skakać *cz.* jauzi egin, salto egin, saltatu; ► skoczek, skok

skoczek 1. *rz. m.* jauzilari **skoczek spadochronowy** jauskari, paraxutista; ► skakać **2.** *rz. m.* zaldi; ▲ figura; ► szachy

skoczyć *cz.*; ► skakać

Skopje *rz. n.* Skopje; ► Macedonia

skorupka *rz. ż.* oskol, kosko, krosko **skorupka jajka** arrautza-oskola **skorupka orzechów** intxauro-oskola

skrzyżowanie *rz. n.* bidegurutze; ▼ rondo; ► ulica

ślawny *przym.* ospetsu; = znany

ślonecznik 1. *rz. m. bot.* (*Helianthus annuus*) ekilore, eguzki-belar; ▲ roślina **2.** *rz. m.* (*kwiat*) ekilore; ▲ roślina, kwiat

ślony *przym.* gazi; ▲ smak; ► sól

słońce *rz. n.* eguzki; ▲ gwiazda

Słowacja *rz. ż. geogr.* Eslovakia; ► Słowak, słowacki, Bratysława, Europa

słowacki *przym.* eslovakiar; eslovakiaoko **język słowacki** eslovakiera; ► Słowacja

Słowak *rz. m.* eslovakiar; ► Słowacja

Słowenia *rz. ż. geogr.* Eslovenia; ► Słoweniec, słoweński, Lublana, Europa

Słoweniec *rz. m.* esloveniar; ► Słowenia

słoweński *przym.* esloveniar; esloveniaoko **język słoweński** esloveniera; ► Słowenia

słownik *rz. m.* hiztegi **hasło w słowniku** hiztegi-sarrera **słownik elektroniczny** hiztegi elektroniko **słownik jednojęzyczny** hiztegi elebakar **słownik ogólny** hiztegi orokor **słownik przekładowy** itzulpen-hiztegi **słownik synonimów** sinonimoen hiztegi **słownik szkolny** eskola-hiztegi **słownik wielojęzyczny** hiztegi eleaniztun; ► język

słowo *rz. n.* hitz, berba, ele **dać słowo** hitz(a) eman, agintza eman, agindu **dotrzymać słowa** hitza bete, hitzari eutsi, hitza atxiki **jednym słowem** hitz batean **nie dotrzymać słowa** hitza jan, agintza hautsi, hitza hautsi **słowo boże** Jainkoak esan, Jaunak esan, Jainkoaren hitz **słowo klucz** gako-hitz; = wyraz; ► słownik

śluch *rz. m.* entzumen **zamieniać się w śluch** arreta handiz aditu/entzun, adi-adi egon, erne egon; belarriak tente izan; ▲ zmysł; ► ucho, słyszeć

smak 1. *rz. m.* (*zmysł*) gustu, dastamen; ▲ zmysł; ► język **2.** *rz. m.* (*właściwość*) zapore, gustu, gozo, ahogozo; [w odniesieniu do napojów] edakera, edataro **cukierek o smaku truskawkowym** marrubi-zaporeko gozokia *Woda nie ma smaku.* Urak ez du

zapererik.; ▼ gorzki, kwaśny, słodki, słony;
▶ smakować **3. rz. m. (elegancja)** gustu; =
gust

sobota *rz. ż.* larunbat; ▶ dzień, tydzień,
weekend

soczewica *rz. ż. bot. (Lens culinaris)* dili-
sta; ▲ roślina, warzywo

Sofia *rz. ż. geogr.* Sofia; ▶ Bułgaria

soja *rz. ż. bot. (Glycine max)* soja; ▲ roślina,
warzywo

sok *rz. m.* zuku; ▲ napój; ▶ owocowy

solić *cz.* gazitu, gatza bota/erantsi; ▲ przy-
prawiać; ▶ sól

solniczka *rz. ż. gatzontzi* Podaj mi solnicz-
kę, proszę. Emadazu gatzontzia, mesedez.;
▶ sól

sorgo *rz. n. bot. (Sorghum sp.)* basarto, sor-
go; ▲ roślina, zboże

sosna *rz. ż. bot.* pinu, ler; ▲ drzewo; ▶ soś-
niak

sośniak *rz. m.* pinudi; = sośnina; ▲ las; ▶
sosna

sośnina *rz. ż.* pinudi; = sośniak; ▲ las; ▶
sosna

sól 1. *rz. ż. gatz* Zapomniałem dodać soli do
zupy. Zopari gatza botatzea ahaztu zait.; ▲
przyprawa; ▶ słony, solić, solniczka **2. rz.**
ż. geol. gatz **sól kamienna** gatzarri **sól mi-
neralna** gatz mineral **sól morska** itsas gatz;
▲ kryształ, minerał, skała **3. rz. ż. chem.** gatz
sól potasowa potasio-gatz

spać *cz.* lo egin, lo egon; lolo egin/egon *śpij
dobrze* ondo lo egin; ▶ zasypiać, sen, łóżko

sperma *rz. ż. biol.* ernal-hazi, esperma,
semen; = nasienie; ▶ plemnik, ejakulacja,
jądro

spotkać *rz.;* ▶ spotykać

spotkanie *rz. n.* topaketa; ▶ spotykać

spotykać *cz.* topatu; ▶ spotkanie

srebro *rz. n. chem.* zilar **żywe srebro** mer-
kurio; ▲ metal, pierwiastek; ▶ srebrny

srom *rz. m. anat.* bulba, natura, alu; ▶ łecht-
taczka, pochwa

stacja 1. *rz. ż. (kolejowa)* geltoki; ▶ dwo-
rzec **2. rz. ż. (obsługi)** hornitegi; ▶ mechanik
3. rz. ż. (benzynowa) gasolindegi; ▶ paliwo
4. rz. ż. rel. (Drogi Krzyżowej) Egonaldi **5.**

rz. ż. inform. unitate **stacja dyskiek, sta-
cja dysków** diskete-unitate; ▲ napęd; ▶
komputer

Stanisław *rz.* Estanislao; ▲ imię

stary *przym.* zahar; ≠ młody, nowy; ▶ sta-
rość

statek *rz. m.* ontzi, itsasontzi **statek han-
dlowy** merkantzia-ontzi **statek szkoleniowy**
eskola-ontzi **statek pasażerski** bidaiari-
ontzi **statek rybacki** arrantza-ontzi; = okręt;
▼ kuter, parostatek, tankowiec, żaglowiec;
▶ kapitan

Stefan *rz.* Eztebe; Estepan; ▲ imię

stopa *rz. ż. oin;* ▶ noga, palec, pięta

stopień 1. *rz. m.* maila **stopień pokrewień-
stwa** ahaidetasun-maila **2. rz. m. fiz.** gradu;
▶ temperatura **3. rz. m. mat.** gradu; ▶ ką,
minuta **4. rz. m. mat.** maila **stopień wielo-
mianu** polinomioaren maila **równania dru-
giego stopnia** bigarren mailako ekuazioak **5.
rz. m. med. (poparzenia)** gradu **poparzenia
trzeciego stopnia** hirugarren graduako erre-
durak **6. rz. m. archit.** maila, eskailera-maila;
= schodek

stół *rz. m.* mahai; ▲ mebel

strażak *rz. m.* suhiltzaile; ▲ zawód; ▶ po-
żar, remiza

strona 1. *rz. ż.* orrialde, plama *Ta książka
ma sto stron.* Liburu honek ehun orrialde
ditu.; ▼ wakaty; ▶ kartka, książka, paginacja
2. rz. ż. inform. orri, orrialde **strona domo-
wa** etxeko orrialdea **strona internetowa** web
orrialde, web orri **strona prywatna** orrialde
pertsional, web orri pertsonal; = witryna; ▶
internet, portal (internetowy)

studio *rz. (pomieszczenie)* langela; ▲ po-
mieszczenie

styczeń *rz. m.* urtarril; ▲ miesiąc; ▶ rok,
kalendarz, zima, data

swoboda *rz. ż.* konfiantza, familiartasun,
askatasun; ▶ swobodnie

Sylwester *rz.* Silvestre; ▲ imię

synagoga *rz. ż. rel.* sinagoga; ▲ świątynia;
▶ judaizm

sypialnia *rz. ż.* logela; ▲ pomieszczenie;
▶ dom, spać, łóżko

szach *rz. m.* xake **szach i mat** xake-mate; ▶ szachy

szachownica *rz. ż.* taula; ▲ plansza; ▶ szachy

szachy *rz. ż.* xake(-joko); ▲ gra; ▶ bierka, roszcada, szachownica

szafa *rz. ż.* armairu; ▲ mebel

szalotka *rz. ż. bot. (Allium ascalonicum)* tipulatx; ▲ roślina, warzywo

szampan *rz. m.* xanpain; ▲ wino

szampon *rz. m.* xanpu; ▲ kosmetyk; ▶ włos, myć

szczaw *rz. m. bot. (Rumex acetosa)* mingar-ratz handi, uztao handi; ▲ roślina, warzywo

szczęka *rz. ż. anat.* baraila, masailezur, barailezur **dolna szczęka** beheko masailezur, behe-baraila **górna szczęka** goi-baraila *Bokser otrzymał cios w szczękę.* Boxeolariari masailezurreen eman zioten kolpea.; ▶ ząb

szczotka 1. *rz. ż. (do zamiatania)* erratz, eskoba, isats, isuski; ▶ zamiatać **2.** *rz. ż.* eskuila **szczotka do zębów** hortzetako eskuila; ▶ szczotkować

szczypierek *rz. m. bot. (Alium schoenoprasum)* tipulin; ▲ roślina, warzywo

szek *rz. m.* jeke

Szkocja *rz. ż. geogr.* Eskozia; ▶ Szkot, Szkotka, szkocki, Edynburg, Wielka Brytania

szkocki *przym.* eskoziar; eskoziako **język szkocki** eskoziera; ▶ Szkocja

Szkot *rz. m.* eskoziar; ▶ Szkocja

Szkotka *rz. ż.* eskoziar; ▶ Szkocja

szpinak *rz. m. bot. (Spinacia oleracea)* espinaka, ziazerba; ▲ roślina, warzywo

Sztokholm *rz. m. geogr.* Stockholm; ▶ Szwecja

sztuciec *rz. m.* mahai-tresna; ▼ łyżka, nóż, widelec

sztuka *rz. ż.* arte; ▼ kinematografia, malarstwo, rzeźba; ▶ artysta

Szwajcar *rz. m.* suitzar; ▶ Szwajcaria

Szwajcaria *rz. ż. geogr.* Suitza; ▶ Szwajcar, szwajcarski, Berno, Europa

szwajcarski *przym.* suitzar; suitzako; ▶ Szwajcaria

Szwecja *rz. ż. geogr.* Suedia; ▶ Szwed, szwedzki, Sztokholm, Europa

Szwed *rz. m.* suediar; ▶ Szwecja

szwedzki *przym.* suediar; suediaiko **język szwedzki** suediera; ▶ Szwecja

szyba *rz. ż.* beira, kristal (Heg.) **szyba w samochodzie** haizetako; ▶ okno, szkło

szyja *rz. ż.* lepo; ▶ ciało, głowa

Szymon *rz. m.* Simon; ▲ imię

S

ślimak 1. *rz. m. zool.* barraskilo, barakuilu; ▲ mięczak **2.** *rz. m. anat.* koklea, barakuilu; ▶ ucho **3.** *rz. m. (śruba)* torloju amaigabe; ▲ śruba

ślina *rz. ż. biol.* listu; txistu, tu **przelykać ślinę** listua irentsi

ślub *rz. m.* ezkontza **nieślubna córka** ezkontzaz kanpoko alaba **nieślubny syn** ezkontzaz kanpoko ume **ślubne dziecko** ezkontzako ume, ezkontzako seme **ślub kościelny** erlijiozko ezkontza, ezkontza erlijioso **ślub in articulo mortis (in extremis)** heriotza-arriskuko ezkontza, heriotza-arrisku hurreko ezkontza, heriotza-arriskuan ezkontze **nieważny ślub** baliogabeko ezkontza, ezkontza baliogabe **ślub cywilny** ezkontza zibil **legalny ślub** ezkontza legitim; = małżeństwo; ≠ rozwód; ▲ sakrament, akt cywilny; ▶ kościół, obrączka, mąż, żona, ksiądz, USC, akt, świadek

śmierć *rz. ż.* heriotza; herio **kara śmierci** heriotza-zigor; ≠ narodziny; ▶ śmiertelny, umierać

śmiertelność 1. *rz. ż.* hilkortasun; ≠ nieśmiertelność; ▶ śmiertelny, śmierć **2.** *rz. ż. (wskaźnik)* Heriotza-tasa **Śmiertelność wśród dzieci spadła.** Haurren heriotza-tasa jaitsi egin da.; ▶ śmierć

śmiertelny 1. *przym.* hilkor, hilkizun; ≠ nieśmiertelny; ▶ śmierć, śmiertelność **2.** *przym.* hilgarri; heriotza eragiten duen(a) **grzech śmiertelny** heriozko bekatu *Tej nocy wydarzył się śmiertelny wypadek.* Bart istripu bat izan da hildako eta guzti. *W czasie*

wspinaczki doznał śmiertelnego upadku. Eskalaten ari zela jasanako erorketa larriaren ondorioz hil zen.; = śmiercionośny, zabójczy; ► śmierć **3. przym.** (*fig.*) sekulako, berealdiko, izugarri(zko), ikaragarri(zko), egundoko, berebiziko, itzel, kristoren; hiltzeko/akabatzeko moduko **śmiertelny wróg** etsai amorratua, egundoko etsaia

śmigłowiec *rz. m.* helikoptero; = helikopter; ► śmigło

śniadanie *cz.* gosari, barauskarri **jeść śniadanie** gosaldu, barautsi; ▲ posiłek; ► jeść **śnieg** *rz. m.* elur; ▲ opad; ► zima

środa *rz. ż.* asteazken **środa popielcowa** hausterre-egun, hauste-egun, hauts-egun, hautsen egun; ► dzień, tydzień

świadek *rz. m.* ezkontzako lekuko-lagun; **świadek ślubny** ezkontzako lekuko-lagun; ► ślub, przestępstwo

świątynia *rz. ż.* tenplu, jaintegi, jauretxe; ▲ budynek; ▼ cerkiew, kościół, meczet, synagoga; ► bóg

świetnie *przys.* primeran, ederki, oso ondo, bapo; = super; ► świetny

T

Tadeusz *rz.* Tadeo; ▲ imię

tajga *rz. ż.* taiga; ▲ las

tak *przys.* bai; ≠ nie

taksówka *rz. ż.* taxi; ▲ samochód; ► taksówkarz

taksówkarz *rz. m.* taxilari, taxi-gidari; ▲ kierowca; ► taksówka

także *rz.* ere; = też

talia 1. *rz. ż.* kartak; karta-sorta; ► karta **2.** *rz. ż.* gerri, gerrunte; ► ciało

Tallin *rz. m. geogr.* Tallinn; ► Estonia

taniec *rz. m.* danzta; ► tańczyć

tankowiec *rz. m.* petrolio-ontzi; ▲ statek; ► ropa

tańczyć *cz.* dantza egin, dantzan egin, dantzan ibili, dantzatu; ► taniec

tata *rz. m.* aitatxo; = ojciec, tatuś; ≠ mama; ▲ rodzic; ► rodzina

teatr 1. *rz. m.* (*budynek*) antzoki, teatro *Spodkamy się pod wejściem do teatru.* Antzokiaren sarreran elkartuko gara.]]; ▲ budynek;

► scena, widownia **2.** {[*rz. m.* (*ogół dzieł*) antzerti-lanak, antzezlanak, antzerkigintza, antzerkia(k) **teatr XVI-wieczny** XVI. mendeko antzerkia **3.** *rz. m.* (*galąź sztuki*) antzerti, teatro **teatr cieni** itzal-antzerki *Woli teatr od kina.* Antzertia zinea baino gehiago gустatzen zaio.; ► sztuka

telefon *rz. m.* telefono **telefon alarmowy** larrialdietako telefono **telefon bezprzewodowy** hari gabeko telefono **telefon komórkowy** telefono mugikor, telefono zelular, eskuko telefono, sakelako telefono, telefono eramangarria **telefon stacjonarny** telefono finko; ► dzwonić, słuchawka

temperatura *rz. ż. fiz.* temperatura **inwersja temperatury** temperaturaren inbertsio **temperatura pokojowa** giro-temperatura **temperatura wrzenia** irakite-temperatura; ► termometr

Teodor *rz.* Teodoro; ▲ imię

teraz *przys.* orain; = aktualnie, obecnie

Teresa *rz.* Teresa; ▲ imię

termometr *rz. m.* termometro **termometr minimalny** minimoko termometro **termometr rtęciowy** merkuriozko termometro; ► stopień, temperatura

też *rz.* ere; = również, także

Tirana *rz. ż.* Tirana; ► Albania

tlen *rz. m. chem.* oxigeno; ▲ gaz, pierwiastek; ▼ ozon; ► powietrze

tłuszcz *rz. m.* gantz, koipe, koipeki, urin **tłuszcz roślinny** landare-koipe **tłuszcz zwierzęcy** animalia-koipe; ▼ masło, olej, oliwa

toaleta 1. *rz. ż.* komun; = ubikacja; ▲ pomieszczenie **2.** *rz. ż.* (*czynności*) garbitasun, txukuntasun, xahutasun **dokonywać toalety** garbitu, txukundu, xahutu

Tomasz *rz.* Tomas; ▲ imię

toster *rz. m.* txigorgailu

tu *przys.* hemen; hementxe, bertan, berton (*indartuak*) *tu i tam* Han-hemenka, batean-bestean; = tutaj; ≠ tam

tukan *rz. m. zool.* tukan; ▲ ptak

tundra *rz. ż.* tundra; ▲ las

tunel *rz. m.* tunel *Pociąg przejeżdża przez dwa tunele.* Trena bi tuneletatik pasatzen da.

Turcja *rz. ż. geogr.* Turcja; ► Turek, turecki, Ankara, Azja, Europa

turecki *przym.* turkiar, turko; turkiako **język turecki** turkiera; ► Turcja

Turek *rz. m.* turkiarra; ► Turcja

twarz *rz. ż.* aurpegi, begitarte, aurpegiera, bisaia **twarzą w twarz** aurrez aurre, bekoz beko, begiz begi, buruz buru, parez pare; = facjata, buzia, morda, gęba; ► głowa, ciało, brew, broda, czoło, nos, oko, policzek, usta

tydzień *rz. m.* aste **Wielki Tydzień** Aste Santu(a), Aste Saindu(a) *W drugim tygodniu lipca* Uztailaren bigarren astean; ► czas, kalendarz, dzień, poniedziałek, wtorek, środa, czwartek, piątek, sobota, niedziela, weekend

tygodnik *rz. m.* astekari; ▲ czasopismo; ► prasa, tydzień

U

ubikacja *rz. ż.* komun *Przepraszam, gdzie jest ubikacja?* Barkatu, komuna non da?; = toaleta; ▲ pomieszczenie; ► sedes

ucho **1.** *rz. n. anat.* belarri **nadstawiać ucha** belarria(k) eman/zabaldu/zorroztu; (buru-)belarriak ernatu, belarriak tente jarri **ucho środkowe** tinpano, berdiko belarri, barrunbe tinpaniko, kaxa tinpaniko **ucho zewnętrzne** kanpo-belarri **puszczać mimo uszu** belarriak itxi; entzungor egin, gorrarena egin; ez entzun(a) egin, ez entzunarena egin, ez aditu(a) egin, ez adituarena egin; ► głowa, ciało, słuch **2.** *rz. n. (od kubka, garnka itp.)* eskuleku, helduleku, orakkarri, euskarri *Złapał ucho garnka przez szmatkę.* Eltzearen heldulekuari zapi baten bidez oratu zion.; ► garnek, kubek

ukarać *cz.*; ► karać

Ukraina *rz. ż. geogr.* Ukraina; ► Ukrainiec, ukraiński, Kijów, Europa

Ukrainiec *rz. m.* ukrainar; ► Ukraina

ulica *rz. ż.* kale, karrika; ▼ przecznica; ► skrzyżowanie

umeblować *cz.*; ► meblować

umywalka *rz. ż.* konketa; ► kran

unia *rz. ż. polit.* batasun; bat egite, bateratze, batze **Unia Europejska** Europar Batasuna; = alians, zjednoczenie

Urszula *rz.* Urtsula; ▲ imię

usta *rz. n.* aho **nabrać wody w usta** hitzik/berbarik ez esan, elerik ez erran, tutik ez esan, txintik ere ez esan/atera, fitsik ere ez esan; ahoa zabaldu ere ez egin **z otwartymi ustami** aho zabalik, aho(a) bete hortzekin/haginekin, harri eta zur, zur eta lur, sor eta lor **wyjąć komuś (coś) z ust** ahotik kendu; ► warga, twarz, ząb, język, pocałunek, uśmiech

ustnie *przys.* ahoz; ► usta

ustny *przym.* ahozko **egzaminy ustne** ahozko azterketak **tradycja ustna** ahozko tradizioa; ► usta

uścisk *rz. m.* besarkada **ściskam mocno** besarkada handi bat; ► przytulać

uśmiech *rz. m.* irribarre, irri, irriño; ► usta, uśmiechać się

uśmiechać *cz.* irribarre/irri egin; ► uśmiech

uśmiechnąć *cz.*; ► uśmiechać się

V

Vaduz *rz. m. geogr.* Vaduz; ► Liechtenstein

Valletta *rz. ż. geogr.* Valletta; ► Macedonia

W

wakat *rz. m. (pusta strona)* orri zuri, orrialde zuri; ▲ strona

Walenty *rz.* Valentin; (neol.) Balendin; ▲ imię

Walia *rz. ż.* Gales Herria

wanna *rz. ż.* bainuontzi; ► kąpiel, łazienka

Wawrzyniec *rz.* Laurendi; ▲ imię

wąż **1.** *rz. m. zool.* suge; ▲ gad **2.** *rz. m. (rura)* mahuka, tutu malgu

wczoraj *przys.* atzo; ≠ jutro; ► dzień, przedwczoraj, przeszłość

weekend *rz. m.* astebukaera, asteburu; ► sobota, niedziela

Weronika *rz.* Veronika; ▲ imię
Wersal *rz. m. geogr.* Versailles; ► Francja
węch *rz. m.* sudur, usaimen, usna *Ma dobry węch*. Usaimen ona du.; = powonienie; ▲ zmysł; ► nos, wachać, zapach
węgiel 1. *rz. m. chem.* karbono; ▲ niemetal, pierwiastek **2.** *rz. m.* ikatz **węgiel drzewny** egurrikatz **węgiel kamienny** harri-katz; ► kopalnia
Węgier *rz. m.* hungariar; ► Węgier
Węgierka *rz. ż.* hungariar; ► Węgry
węgierski *przym.* hungariar; hungariako **język węgierski** hungariera, magyarrera; ► Węgry
Węgry *rz. n. geogr.* Hungaria; ► Węgier, Węgierka, węgierski, Budapeszt, Europa
whisky *rz. ż.* whiski; ► alkohol
widelec *rz. m.* sardexka; ▲ sztuciec
wieczór *rz. m.* arratsalde **dobry wieczór** arratsalde on; ≠ ranek
Wiedeń *rz. m. geogr.* Viena; ► Austria
wiek 1. *rz. m.* mende; = stulecie; ► czas, rok **2.** *rz. m.* adin; ► młody, stary
wieża 1. *rz. ż. archit.* dorre **2.** *rz. ż.* dorre, gatzelu; ► szachy
wieżowiec *rz. m. archit.* dorre; ▲ budynek
Wiktor *rz.* Viktor; ▲ imię
Wilhelm *rz.* Gilen; ▲ imię
wino *rz. n.* ardo **białe wino** ardo zuri **czerwone wino** ardo beltz **różowe wino** ardo gorri **wino musujące** ardo apardun/bisdun **wino stołowe** mahaiko ardo; ▲ alkohol; ▼ szampan
wiosna *rz. ż.* udaberri; ▲ pora (roku); ► rok, marzec, kwiecień, maj
Włoch *rz. m.* italiar; ► Włochy
Włochy *rz. n. geogr.* Italia; ► Włoch, Włoszka, włoski, Rzym, Europa
włoski *przym.* italiar, italiako **język włoski** italiaria; ► Włochy
Włoszka *rz. ż.* italiar; ► Włochy
woda 1. *rz. ż.* ur **woda ciężka** ur astun **woda kolońska** kolonia ur, kolonia **woda martwa** istil **woda mineralna** ur mineral **woda niezdatna do picia** edateko ur txar **woda pitna** edateko ur **woda słodka** ur geza **woda sł-**

na ur gazi **woda termalna** ur termal **woda twarda** ur gogor **woda utleniona** ur oxigenatu *jak kamień w wodę* (bat-batean) desagerteru *łać wodę na czysł młyn* ura norb bere errotara ekarri; ≠ ogień; ▲ żywiol; ► lód, napój, para **2.** *rz. ż.* (*słowa pozbawione treści*) betelan, betegarri

wodór *rz. m. chem.* hidrogeno; ▲ gaz, pierwiastek; ▼ deuter, tryt; ► woda

wojna *rz. ż.* gerra, guda, gudu **Druga Wojna Światowa** Bigarren Mundu Gerra **hiszpańska wojna domowa** Espainiako gerra zibil **święta wojna** gerra santu **wojna atomowa** gerra atomiko **wojna domowa** gerra zibil **wojna gospodarcza** ekonomia gerra, ekonomia-gerra **wojna karlistowska** karlistaldi **wojna kolonialna** gerra kolonial **wojna nuklearna** gerra nuklear **wojna partyzancka (podjazdowa)** gerrillazko gerra **wojna pozycyjna** lubaki-gerra **wojna światowa** mundu-gerra **wypowiedzenie wojny** gerra-deklarazio **zimna wojna** gerra hotz; ≠ pokój; ► wojenny, żołnierz

wolność *rz. ż.* askatasun, libertate *Wolność jest fundamentalnym prawem*. Askatasuna oinarritzko eskubidea da.; = swoboda; ≠ niewola, poddaństwo; ► wolny

wolny 1. *przym.* aske, askatu, libre, libro, jare; ≠ zniewolony; ► wolność **2.** *przym.* motel, makal, geldo, geldi **na wolnym ogniu** su geldoan; = powolny; ≠ szybki; ► szybkość **3.** *przym.* beregain, burujabe **wolny kraj** herri burujabea; = niepodległy; ≠ zniewolony; ► wolność, niepodległość **4.** *przym.* libre *Nie ma wolnej taksówki*. Ez dago taxirik libre. *Zadzwonię jak będę miał wolną chwilę*. Tarte bat libre dudan bezain pronto deituko dizut.; ≠ zajęty

wrogi *przym.* etsai; ► wróg

wróg *rz. m.* etsai, arerio, izterbegi; = nieprzyjaciel; ≠ przyjaciel; ► wrogi

wrzesień *rz. m.* irail; ▲ miesiąc; ► rok, kalendarz, jesień, data

wskazówka 1. *rz. ż.* orratz **wskazówki zegara** erlojuaren orratzak; ► zegar **2.** *rz.* aholku, kontseilu; burubide, buruzpide; = rada

wuj *rz. m.* osaba; = wujek; ≠ ciotka; ► rodzina

wydawnictwo *rz. n.* (*instytucja*) argitale-txe, argitaldari; ► wydawać

wygodny *przym.* eroso; ≠ niewygodny

wzrok *rz. m.* ikusmen, bista **sokoli wzrok** katamotz begiak **w zasięgu wzroku** ikusme-nean; ▲ zmysł; ► oko, patrzeć

Z

zamiatać *cz.* eskobatu, erraztatu, isastu; ► szczotka

zamieść *cz.*; ► zamiatać

zapalniczka *rz. ż.* supizteko, pizgailu; ► zapalać, ogień, papieros

zapalka *rz. ż.* pospolo; ► zapalać, ogień

zapłodnienie *rz. n.* ernalketa **zapłodnienie in vitro** in vitro ernalketa; ► poczęcie, antykoncepcja

zawodowy *przym.* profesional; **lanbide-choroba zawodowa** gaixotasun profesional **skrzywienie zawodowe** lanbidearen ajea **wykształcenie zawodowe** lanbide-heziketa *Jest zawodowym kolarzem.* Txirrindulari profesionala da.; = profesjonalny, fachowy; ► zawód

zawód 1. *rz. m.* lanbide, bizibide, ogibide; = fach, profesja **2.** *rz. m.* desengainu, desilusio, kamusada; = rozczarowanie; ► zawodzić, zawiedziony

zboże *rz. n.* bot. zereal, labore; ▼ ryż, pszenica, kukurydza, owies, sorgo, żyto, jęczmień, proso

zdrowie *rz. n.* osasun; osasungintza **na zdrowie!** doministiku! (**za**) **twoje zdrowie!** zuregatik!, zure osasunerako!, zure osagar-rira!, on dagizula!; ≠ choroba; ► zdrowy, zdrowieć

zegamistrz *rz. m.* erlojugile, erloju-kontpontaile, erloju-saltzaile; ▲ zawód; ► zegar

zegar *rz. m.* erloju, ordulari **zegar z kukulką** kuku-erloju **zegar słoneczny** eguzki-erloju; ► zegamistrz, czas

Zenon *rz.* Zenon; ▲ imię

zero *rz.* zero, huts **zero stopni** zero gradu **ostrzyc na zero** (ilea) ondo-ondotik moztu, (ilea) motz-motz utzi, kaskamotz utzi; = nic; ▲ cyfra, liczba; ► jeden

ziarno *rz. n.* ale, bihi, garau, pikor **ziarno kukurydzy** arto-alea **ziarno/ziarenko piasku** harea-pikorra **ziarno/ziarenko kawy** kafe-bihia; ► siać, roślina

zielony *przym.* berde; ▲ kolor

ziemniak *rz. m. bot.* (*Solanum tuberosum*) patata (w Hegoalde), lursagar (w Iparalde); ▲ roślina, warzywo

zima *rz. ż.* negu; ≠ lato; ▲ pora (roku); ► rok, grudzień, styczeń, luty

zlew *rz. m.* harraska, sukaltari, txurrutari, dala; = zlewozmywak; ► kran, kuchnia

zlewozmywak *rz. m.* harraska, sukaltari, txurrutari, dala; = zlew; ► kran, kuchnia

złoto *rz. n. chem.* urre **czarne złoto** petrolio; ▲ metal, pierwiastek; ► złotnik, złoty

zły *przym.* txar **zła rada** aholku txarra **złe no-winy** berri txarrak *Dzisiaj jest w złym humorze.* Gaur aldarte txarreko dago.; ≠ dobry

zmysł *rz. m. biol.* zentzumen, sentimen *Istnieje pięć zmysłów: wzrok, słuch, węch, smak i dotyk.* Bost zentzumen daude: ikusmena, entzumena, usaimena, dastamena eta ukimena.; ▼ dotyk, słuch, smak, węch, wzrok

znany *przym.* ospetsu; = sławny; ≠ niezna-ny

znowu *przys.* berriz, berriro; = znów, ponownie

znów *przys.* berriz, berriro; = znowu, ponownie

zodiak *rz. m. geogr.* zodiako **znaki zodia-ku**; ► gwiazda, konstelacja, astronomia

Zofia *rz.* Sofia; ▲ imię

Zygmunt *rz.* Sigismundo; ▲ imię

Ż

żrenica *rz. ż.* begi-nini, begiko nini; ► oko

Ż

żaglowiec *rz. m.* belaontzi; ▲ okręt, statek; ► morze, żagiel, żeglować

żbik *rz. m. zool.* basakatu; ▲ kot, ssak, zwierzę

żelazo *rz. n. chem.* burdina; ▲ metal, pierwiastek; ► stal

żołądź 1. *rz. ż. bot.* ezkur, haritz; ▲ owoc; ► dąb **2.** *rz. ż. anat.* zakil-moko, glande; ► prącie, napletek

żona *rz. ż.* emazte, andre, andere; ≠ mąż; ▲ kobieta; ► małżeństwo, rodzina

żółtko *rz. n.* gorringo; ► jajko

żółty *przym.* hori **intensywnie żółty** beilegi **jasnożółty** laru; ▲ kolor

życie *rz. n.* bizitza; bizialdi; ► żyć

żyto *rz. n. (Secale cereale)* zekale; ▲ roślina, zboże

żywiol *rz. m.* elementu; ▼ ogień, powietrze, woda, ziemia